

Radikalleşen Bireylerin Rehabilitasyonu

Gençlik Çalışanları İçin
Kapsamlı Bir Rehber

earnportal

Funded by
the European Union

Erasmus+

**RADİKALLEŞEN
BİREYLERİN
REHABİLİTASYONU**
Gençlik Çalışanları için
Kapsamlı Bir Rehber

2024

"The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm – Radikalleşmenin Tanımı ve İçeriği	5
2. Bölüm – Radikalleşen Bireylere Yönelik Rehabilitasyon Süreci ve Aşamaları	15
3. Bölüm – Radikalleşmiş Bireylere Yönelik Rehabilitasyon Sürecinde Gençlik Çalışanları	37
4. Bölüm – Rehabilitasyon Sürecinde Arkadaşlar, Aileler ve Topluluklarla Bağlantı Kurmak	47
5. Bölüm – Rehabilitasyon Sürecinde Karşılaşılabilecek Zorluklar ve Dikkat Edilmesi Gerekenler	59
Kaynakça	67

1- RADİKALLEŞMENİN TANIMI VE İÇERİĞİ

1.1. Radikalleşme Nedir?

Radikalizm, genellikle toplumsal, siyasi veya dini alanda köklü değişiklikler ve devrimler öneren veya savunan bir ideoloji veya tavır olarak tanımlanabilir. Bu kavram, mevcut sosyal veya ekonomik düzenlerden memnun olmayan bireyler veya gruplar tarafından benimsenir. Radikalizm, mevcut düzenin köklü bir şekilde değiştirilmesi gerektiğini savunur ve değişimi hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştirmeyi hedefler.

Radikalizm, bilim, din, siyaset veya başka herhangi bir alanda köklü değişiklikler yapma çabası olarak da ortaya çıkabilir. Bu anlamda, radikalizm sadece toplumsal düzende değil, aynı zamanda bilimsel ve dini inançlarda da ortaya çıkabilir. Radikalizm terimi, başlangıçta şiddeti içermezken, günümüzde genellikle bir ideoloji veya politik görüşü benimseyen kişiler veya gruplar tarafından

şiddet kullanımının haklı görülmesi sürecini ifade eder hale gelmiştir. Bu nedenle, radikalizm genellikle terörizmle ilişkilendirilir ve terör eylemlerinin arkasındaki ideolojik veya politik motivasyonları açıklamak için kullanılır.

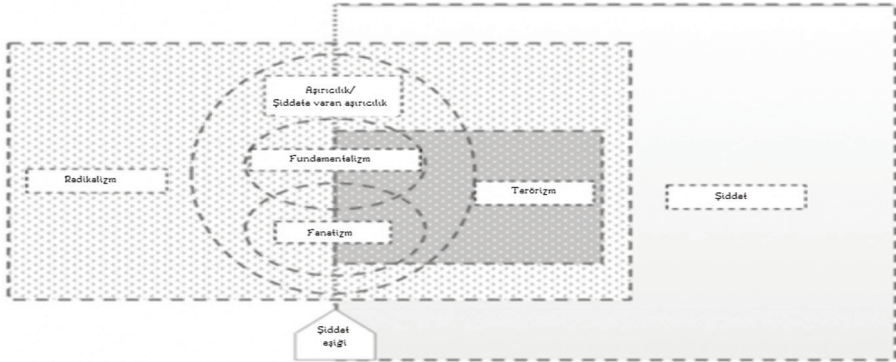
Radikalizm, fundamentalizm, aşırıcılık, fanatizm ve terörizm gibi kavramlar sıklıkla karıştırılmaktadır. Fundamentalizm, belirli bir ideolojiyi veya inancı temel alarak sosyal, dini, ekonomik veya siyasi hayatı düzenlemeyi savunan bir yaklaşımdır. Aşırıcılık, mevcut değer ve inançlara karşı çıkma veya muhalefet etme eğilimini ifade eder. Fanatizm ise, belirli bir konu veya faaliyetle aşırı derecede ilgilenme ve bu konuda aşırı derecede tutkulu olma durumunu

tanımlar. Terörizm ise, belirli bir amaca ulaşmak için şiddet içeren yöntemleri kullanan eylemleri ifade eder. Radikalizm ise genellikle mevcut düzeni sorgulayan ve köklü değişiklikler öneren bir ideoloji veya tavır olarak tanımlanabilir. Ancak, radikalizm terimi günümüzde genellikle şiddet içeren ideolojik veya politik görüşleri açıklamak için kullanılmaktadır.

Radikalizm, ilk olarak 18. yüzyılda İngiltere'de ortaya çıkan ve bilim, din ve siyaset gibi alanlarda köklü bir değişim ve yeni bir yaşam getirmeyi savunan teoriler ve hareketler olarak tanımlanır. Bu düşünce, süreci zamana yaymayıp ıslahatçı eğilimler yerine sert ve net devrimci bir bakış açısını benimser.

Radikalleşme ve diğer kavramların benzerliklerini ve farklarını daha iyi anlamak için Şekil 1'e bakılabilir.

Şekil 1. Radikalizm ile Bağlantılı Kavramların Karşılaştırılması

1.2. Radikalleşme Hangi Davranışları Kapsar?

Her terörist radikal olabilir, ancak her radikal birey şiddeti bir eylem olarak kullanmaz. Terörizm bir eylem iken, radikalizm bir düşüncedir. Radikal fikirleri savunan ve aşırılığa yönelen herkesin şiddeti benimseyerek terörizme yönelmediği, bu yönelim sonrasında grupların ideolojileri ile grupların iç ve dış dinamiklerinin etkili olduğu görülmektedir.

Radikal düşünceler genellikle toplumda mevcut olan düzeni veya değerleri sorgulayan, değişim ve dönüşümü savunan yaklaşımlardır. Bu düşünceler, genellikle barışçıl ve demokratik yollarla değişim arayışında olan bireylerde

de görülebilir. Ancak, radikal düşüncelerin şiddete dönüşmesi genellikle belirli koşulların bir araya gelmesiyle olur. Bu koşullar arasında sosyal, ekonomik, siyasi ve psikolojik faktörler yer alabilir.

Şiddetin meşru veya gerekli hatta bazı durumlarda kutsal kabul edilerek araç olarak kullanılması, radikal bir grubun terör grubuna dönüşüp dönüşmeyeceğinin zeminidir. Grup dinamikleri, içten ve dıştan etkilerle şiddete meyil gösterebilir. “İdeolojisi kayıtsız olan bireylerin bir gruba katıldıktan sonra aidiyet hissi ve grup içi sosyalleşme ile radikal bir kimlik kazanması” grup içi etki örnekleri arasında gösterilebilir. “Devletin belli bir ideolojiyi benimseyen örgüte sert müdahalede bulunması sonucunda örgütün şiddete eğiliminin gruba ait bireylere arasında meşru görülmesi” ise grup dışı etkiye örnek olarak verilebilir.

Moghaddam'ın "Terörizme Giden Basamaklar" yaklaşımına göre, bireyin terörist faaliyetlere giden radikalleşme süreci aşamaları Şekil 2'de açıklanmıştır. Bu aşamalar arasında bireyin radikalleşmesi, radikal bir grupla ilişki kurması, grup içinde sosyalizasyon sürecinden geçmesi ve son olarak terörist eylemlere katılması yer almaktadır. Bu süreçte, bireyin radikalizasyonunu etkileyen faktörlerin yanı sıra, grup dinamikleri ve grup içi etkileşimler de önemli rol oynar.

Şekil 2. Radikalizmden Terörizme Giden Basamaklar

Radikalizmden terör eylemlerine giden süreci gösteren basamaklar incelendiğinde, adaletsizlik algısı ve hayal kırıklığının zemini oluşturduğu görülür. Bireyler, toplumda alınan kararların işe yaramayacağını düşünerek haksız muameleye karşı mücadele basamağına geçerler. Saldırganlık, düşman olarak tanımlanan tüm olgulara öfke ile yönelimi içerir. Fiziksel öfke gösterme başladığında duygusal olarak ötekileşme ve kutuplaşma yaşanır. Bu durumda, kişiler örgütün manevi ve ahlaki öğelerine sorgulamadan duygusal olarak bağlanabilirler. Bu bağlanma gerçekleştikten sonra örgütün yaptığı tüm faaliyetler haklı ve meşru görünebilir. Örgütün ahlakına uzun süre maruz kalan biri terör eylemleri gerçekleştirecek seviyeye gelebilir. Düşman tanımı kesindir, düşünceler keskindir ve kişi kendisine ve başkalarına zarar vermek üzere eğitilir. Bu süreçte önleyici mekanizmalardan kaçacak düzeyde eğitim alınır ve sonrasında terör eyleminde görev alınabilir.

Radikalizmin temelinde adaletsizlik durumu yatar. İktisadi, siyasi, sosyal ve eğitim alanlarında adaletsizlik hissedildiğinde radikal yenilenme düşünceleri ortaya çıkabilir. Örneğin, insanların adil olmayan gelir dağılımının ön plana çıktığı ekonomik hususlarda radikal fikirler ortaya çıkabilir.

Siyasi alanda da benzer şekilde adaletsizlikler radikal düşünceleri tetikleyebilir. Sosyal alanda yaşanan ani değişimler, kutuplaşmalar ve uyuşmazlıklar da radikal fikirlerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Eğitim, radikalizmi besleyebilir. Eğitim düzeyi düşük olan kişilerde radikalizm daha yaygın olabilir. Ancak eğitim arttıkça sorgulama artar ve örgütlere bağlanma azalır.

Aile kontrolünden çıkmış ve içi öfke ile dolu olan ergenlik dönemi gençler, radikal örgütler için hedef olabilirler. Bu dönemde yaşanan akran zorbalığı, çeteleşme ve soyut düşünce, siyasi, dini ve kültürel öğelerde ötekileştirmeye yol açabilir. Benmerkezcilik düşüncesi de örgütler için kullanılabilir bir faktördür. Bu dönemdeki gençlerin "bana bir şey olmaz" düşüncesi ve kendine güveni, gençleri terör eylemleri yapmaya veya örgüte katılmaya itebilir. Sosyal medya platformları, bu yaş grubunu manipüle edebilecek ve doğruluğu ispat edilmemiş bilgilerle dolu olabilir. Terör örgütleri genellikle zayıf noktalardan eleman edinirler ve bu gençler, örgütlerin istediklerini yapmalarını sağlayacak "maşa" olabilirler.

Radikalleşme, bir bireyin aşırı inançları, ideolojileri veya eylemleri benimseme veya bu inançlara karşı duyarlılık gösterme davranışlarını içerir. Radikalleşme ile ilişkilendirilen bazı yaygın davranışlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

Aşırı inançları benimseme: Bu durum, siyasi, dini veya sosyal hedeflere ulaşmak için şiddet içeren veya şiddet içermeyen yöntemleri savunan ideolojilerin benimsenmesini içerebilir. Bu inançlar genellikle ana akım toplumsal normları ve değerleri reddeder.

İzolasyon ve geri çekilme: Radikalleşen bireyler öncelikli olarak benzer düşüncelere sahip bireylerle veya radikal inançlarını paylaşan gruplarla ilişki kurmayı tercih ederek ana akım toplumdan ve sosyal çevrelerden çekilebilirler.

Düşmanca ifadeler: Radikaller, inançlarına karşı çıktığı veya onları tehdit ettiği düşünülen bireylere, gruplara veya kurumlara karşı düşmanlık ifade edebilirler. Bu durum sözlü saldırganlık, çevrimiçi retorik ve hatta şiddet eylemleri şeklinde ortaya çıkabilir.

Şüphelik ve paranoya: Radikalleşme, dış dünyaya karşı şüphenin artmasına ve toplumsal olay veya eylemlerin arkasında komplo teorileri veya gizli gündemler görme eğilimine yol açabilir.

Harekete geçme: Radikalleşmenin daha ileri aşamalarında, bireyler genellikle diğerleri için propaganda yapma, saldırı planlama veya protesto ve gösterilere katılma gibi aşırı faaliyetleri teşvik veya gerçekleştirme konularında aktif hale gelebilirler.

Diğerlerini reddetme: Radikalleşmiş bireyler, kendileri gibi düşünmeyenleri aşağılık, kötü veya zarar görmeye layık olarak tasvir ederler.

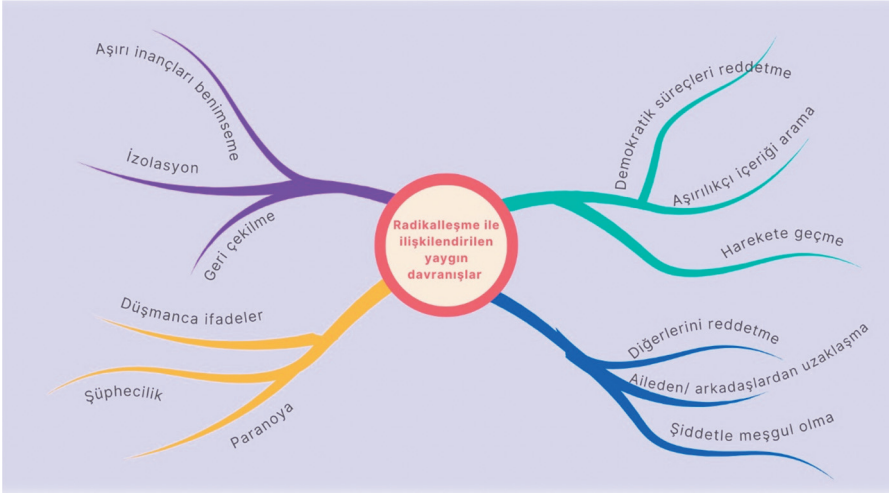
Demokratik süreçleri reddetme: Aşırılıkçılar, demokratik ilkeleri ve kurumları etkisiz veya yozlaşmış olarak görerek reddedebilir ve alternatif yönetim veya toplumsal örgütlenme biçimlerini savunabilir.

Aşırılıkçı içeriği arama: Radikalleşmiş bireyler, inançlarını pekiştiren ve dünya görüşlerini doğrulayan çevrimiçi videoları, makaleleri ve sosyal medya gönderilerini aktif olarak arayabilirler.

Aileden ve arkadaşlardan uzaklaşma: Radikalleşme, bireyin aşırı inançlarını paylaşmayan aile ve arkadaşlarla ilişkilerin gerginleşmesine yol açarak sosyal izolasyona ve destek ağlarından kopmaya neden olabilir.

Şiddetle meşgul olma: Radikalleşmiş bireyler, şiddete veya şehitliğe karşı bir hayranlık sergileyebilir, geçmişteki şiddet eylemlerini yüceltebilir veya bizzat şiddet içeren eylemlere katılma isteğini ifade edebilir.

Şekil 3. Radikalleşme ile İlişkilendirilen Yaygın Davranışlar

Bu davranışları sergileyen tüm bireylerin mutlaka radikalleştiği anlamına gelmediğini ve bu işaretlerin bir bireyin inançları, davranışları ve sosyal etkileşimleri kapsamında daha geniş bir bağlamda yorumlanması gerektiğini belirtmek önemlidir. Ayrıca, radikalleşme karmaşık ve dinamik bir süreç olup kişiden kişiye önemli ölçüde değişebilir.

1.3. Radikalleşme Sürecinde Rehabilitasyonun Önemi

11 Eylül 2001 tarihinde El Kaide mensubu olduğu belirtilen terör örgütü üyelerinin İkiz Kuleler'e uçakla saldırı düzenlemeleri, dini ve siyasi radikalizmin somut bir örneğidir. Bu saldırılar, radikal terörizmin doğmasına etken olmuştur. Benzer şekilde, 7 Temmuz 2005'te gerçekleşen Londra saldırıları da radikalizmle mücadelede önemli bir dönüm noktası olmuş ve "Radikalleşmeye Karşı Mücadele Programları" geliştirilmiştir.

Radikal ve dini eğilimlerin bir araya geldiği durumlarda, dinler de zarar görebilir.

Batı dünyasında yaşanan terör saldırılarının fail profillerine bakıldığında, bir kısmının batı kültüründe doğup büyüyen Müslüman göçmen vatandaşlar olduğu görülmektedir. Bu durum, özellikle göçmen nüfusunun yoğun olduğu ülkelerde önem arz etmektedir. Bu bağlamda, radikalleşen bireylerin doğup büyüdüleri ülkeden nefret edebildikleri ve terör eylemleri düzenleyebildikleri görülmektedir.

Radikalizm temelinde, iktisadi, siyasi, sosyal ve eğitim durumunun yattığı görülmektedir. Bu sebeple çözümde, bu zeminin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Gelir makasının daralmasına, sosyal kutuplaşmanın önlenmesine, ötekileştiren dil yerine bütünleştirici bir dil kullanılmasına ve barışçıl ve kapsayıcı bir eğitim modelinin geliştirilmesi ve/veya yaygınlaştırılmasına yönelik önlemler alınmalıdır.

Radikal ve terör gruplarının hedef kitlesi olan gençlerin korunması önemlidir. Bu kapsamda, gençlerin farkındalıklarının artırılması için eğitimler verilmeli ve tehlikeli sosyal medya platformlarına dikkat çekilmelidir. Eğitimcilerin doğru bilgiyi aktarmalarının yanı sıra yanlış bilgileri de düzeltmeleri gerekmektedir.

Birçok ülke, radikalizmle mücadelede eğitim programları geliştirmiştir. Bu programlar, radikalizm üzerine farkındalık oluşturma, ön yargıları azaltma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme amacı taşımaktadır. Ancak bu programların, yerel faktörleri dikkate alarak uygulanması önemlidir. Birçok ülke, radikalizmle mücadelede çeşitli eğitim programları geliştirmiştir. Örneğin, Almanya’da “Demokrasi Yaşatmak” programı, gençler arasında radikalizm hakkında farkındalık oluşturmaya, ön yargıları azaltmaya ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Benzer şekilde, İngiltere’de “Önleme” stratejisi, toplum üyelerinin radikalleşmeye karşı daha bilinçli olmalarını sağlamak amacıyla eğitim ve farkındalık çalışmaları yürütmektedir. Ancak, bu tür programların yerel kültürel, sosyal ve ekonomik faktörleri dikkate alarak uygulanması son derece önemlidir. Örneğin, Fransa’da geliştirilen programların, banliyölerde yaşayan gençlerin yaşadığı sosyo-ekonomik sorunlara özel çözümler sunması, programların başarısını artırmaktadır.

Radikalleşmenin önlenmesine yönelik gerçekleştirilebilecek çalışmalar bu şekilde özetlenebilir. Bununla birlikte, radikalleşen bireylerin rehabilitasyon sürecinde izlenebilecek stratejilere ilişkin öneriler de şu şekilde sıralanabilir;

Nüksü Önleme: Rehabilitasyon programları, bireyin radikalleşmesinde altta yatan memnuniyetsizlikler, travmalar veya sosyal izolasyon gibi faktörleri ele almayı amaçlar. Bu programlar, destek ve müdahale sağlayarak bireylerin aşırı ideolojilerden ve davranışlardan kurtulmasına yardımcı olabilir, yeniden suç işleme veya suç tekrarı olasılığını azaltabilir.

Yeniden Entegrasyonu Teşvik Etme: Radikalleşmiş bireylerin rehabilite edilmesi, onların ana akım topluma yeniden entegrasyonunu kolaylaştırabilir. Bu, eğitim, istihdam ve sosyal katılım fırsatları sağlamanın yanı sıra topluluklarına yeniden girdiklerinde karşılaşılabilecekleri damgalama veya ayrımcılığın ele alınmasına yönelik çaba içerir.

Temel Nedenleri Ele Alma: Etkili rehabilitasyon programları, sadece aşırılıkçı anlatıları karşı koymakla kalmaz; aynı zamanda radikalleşmenin altında yatan sosyo-ekonomik, siyasi ve psikolojik faktörleri ele alır. Yoksulluk, dışlanma ve kimlik krizi gibi temel nedenleri ele alarak, bu programlar gelecekteki radikalleşmeyi ve aşırıcılığı önleyebilir.

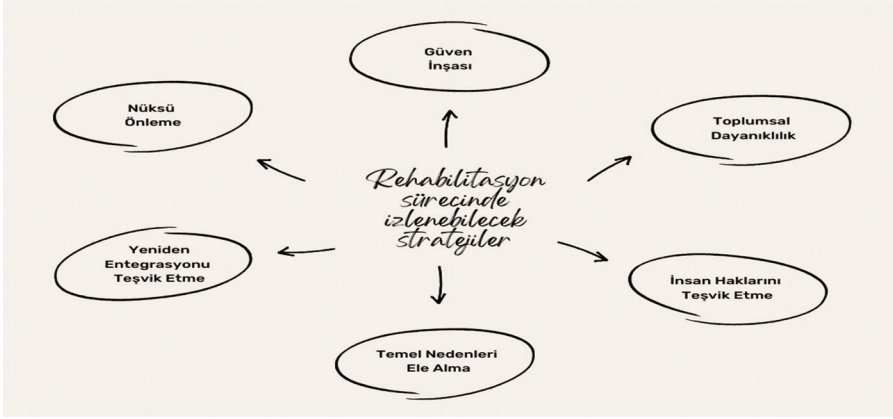
İnsan Haklarını Teşvik Etme: İnsan haklarına ve haysiyetine öncelik veren rehabilitasyon yaklaşımları, bireylere süreç boyunca saygılı ve adil davranılmasını sağlamak için gereklidir. Bu, aşırılıkçı grupların yeni üyeler kazanmak için genellikle kullandıkları baskı ve haksızlık anlatısına karşı koymaya yardımcı olabilir.

Güven İnşası: Başarılı bir rehabilitasyon, rehabilitasyon sürecinden geçen bireyler ile destek sağlayan yetkililer veya kuruluşlar arasında güven inşa etmeyi gerektirir. Bu güven, bireylerin yardım arama konusunda kendilerini rahat hissetmeleri ve rehabilitasyon sürecine açık ve dürüst bir şekilde katılmaları için çok önemlidir.

Toplumsal Dayanıklılık: Radikalleşmiş bireylerin rehabilite edilmesiyle, toplumlar aşırıcı ideolojilere ve davranışlara karşı daha dayanıklı hale gelebilir. Bu, sosyal uyumun teşvik edilmesini, diyalog ve anlayışın yaygınlaştırılmasını

ve radikalleşmeden etkilenen bireyler ve aileler için destek sağlanmasını içerir.

Şekil 4. Radikalleşen Bireylerin Rehabilitasyon Sürecinde İzlenebilecek Stratejiler

Genel olarak rehabilitasyon, kapsamlı radikalleşme karşıtı çabaların önemli bir bileşenidir. Rehabilitasyon programları, radikalleşmenin temel nedenlerini ele alarak, yeniden entegrasyonu teşvik ederek ve toplumun dayanıklılığını oluşturarak, aşırıcılığın önlenmesi ve barış ve istikrarın desteklenmesine yönelik uzun vadeli çabalara katkıda bulunabilir.

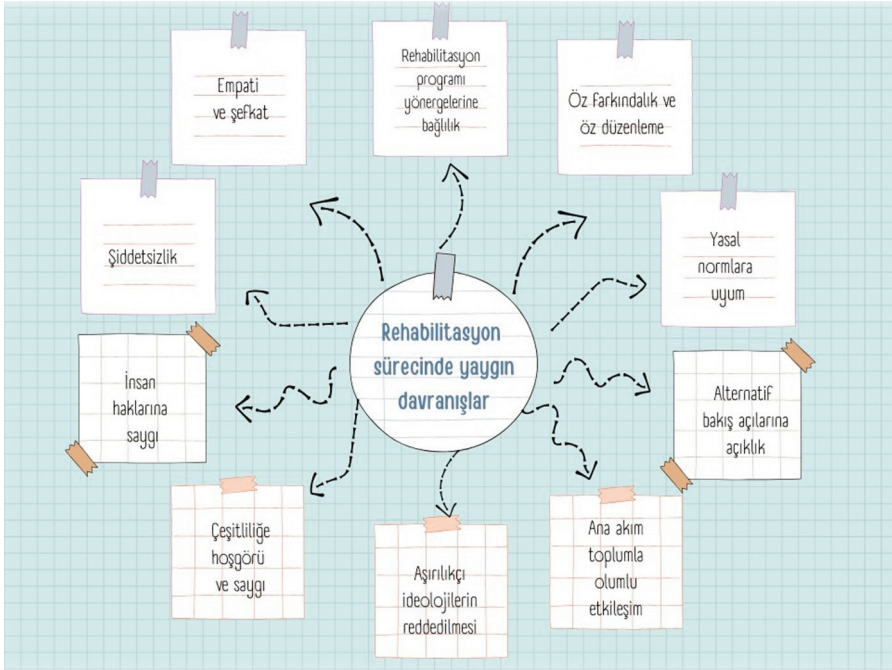
Genel olarak, rehabilitasyon, kapsamlı radikalleşme karşıtı çabaların önemli bir parçasıdır. Rehabilitasyon programları radikalleşmenin kök nedenlerini ele alarak, yeniden entegrasyonu teşvik ederek ve toplumsal dayanıklılığı artırarak, aşırıcılığı önleme, barışı ve istikrarı teşvik etme çabalarına uzun vadede katkıda bulunabilir.

2-RADİKALLEŞEN BİREYLERE YÖNELİK REHABİLİTASYON SÜRECİ VE AŞAMALARI

2.1. Davranışsal Tanımlar

Radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecinde, ilerlemeyi değerlendirmek ve bireyin aşırı ideoloji ve davranışlardan başarıyla kurtulmasını sağlamak için davranış tanımları kullanılır. Bu tanımlar neyin kabul edilebilir ve kabul edilemez davranışı oluşturduğunun netleştirilmesine yardımcı olur ve bireyin rehabilitasyon yolculuğuna rehberlik eder. Rehabilitasyon sürecinde kullanılan bazı yaygın davranış tanımları Şekil 5’te özetlenmiştir;

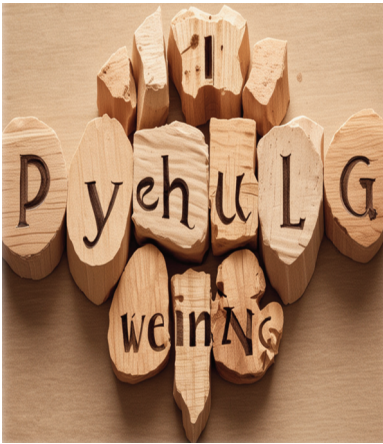
Şekil 5. Rehabilitasyon Sürecinde Yaygın Davranışlar

- **Şiddetsizlik:** Birey, çatışmaları çözme ve inançlarını barışçıl yollarla destekleme konusunda kararlılık gösterir ve hedeflerine ulaşmanın bir yöntemi olarak şiddeti reddeder.
- **İnsan haklarına saygı:** Birey, uluslararası insan hakları sözleşmelerinde belirtildiği üzere, yaşama hakkı, özgürlük ve kişi güvenliği de dahil olmak üzere başkalarının temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterir.
- **Çeşitliliğe hoşgörü ve saygı:** Birey, etnik kökene, milliyete veya inanca dayalı ayrımcılığı ve önyargıyı reddederek farklı din, kültür ve geçmişe sahip insanlara kabul ve saygı gösterir.
- **Aşırılıkçı ideolojilerin reddedilmesi:** Birey, başkalarına karşı nefreti, hoşgörüsüzlüğü ve şiddeti teşvik edenler de dahil olmak üzere aşırılıkçı anlatılara ve ideolojilere aktif olarak meydan okur ve bunları reddeder.
- **Ana akım toplumla olumlu etkileşim:** Birey, kendisini izole etmek veya öncelikle aşırı gruplarla ilişki kurmak yerine, ana akım toplumdaki eğitim, istihdam ve topluluğa katılım gibi yapıcı faaliyetlere ve sosyal etkileşimlere katılır.
- **Alternatif bakış açılarına açıklık:** Birey, aşırılıkçı inançlara katı bir şekilde bağlı kalmak yerine, alternatif bakış açılarını ve fikirleri dinlemeye ve dikkate almaya, diyaloga girmeye ve eleştirel düşünmeye açıklık gösterir.
- **Yasal normlara uyum:** Birey, toplumun yasa ve düzenlemelerine uyar, yasa dışı faaliyetlerde bulunmaktan veya suç örgütlerini desteklemekten kaçınır.
- **Empati ve şefkat:** Birey, farklı inanç ve bakış açılarına sahip olanlar da dahil olmak üzere başkalarına karşı empati ve şefkat gösterir, bölünme ve düşmanlık yerine anlayış ve uzlaşmayı teşvik eder.
- **Öz farkındalık ve öz düzenleme:** Birey, kendi duygu, düşünce ve davranışlarının farkındalığını gösterir ve dürtüsel veya saldırgan eylemlerden kaçınarak bunları yapıcı yollarla yönetme sorumluluğunu alır.
- **Rehabilitasyon programı yönergelerine bağlılık:** Birey, rehabilitasyon ekibinin rehberlik ve önerilerini izleyerek danışmanlık oturumları, eğitim programları ve toplumsal katılım girişimleri gibi rehabilitasyon faaliyetlerine aktif olarak katılır.

Bu davranışsal tanımlar, rehabilitasyon süreci boyunca ilerlemeyi ölçmek ve müdahalelere rehberlik etmek için bir referans noktası görevi görerek bireylerin aşırı ideolojilerden uzaklaşıp daha olumlu ve yapıcı bir yola geçiş yapmasına yardımcı olur.

Birey, kendi kimliği hakkındaki soruların cevaplarını genellikle sosyal gruplar içinde bulmaktadır. Sosyal kimlik teorisi, insanların psikolojik açıdan kendilerini diğer gruplarla özdeşleştirmesini incelemektedir. Bu teoriye göre, bireylerin tutumları, içinde bulundukları grupların düşünce ve davranış özelliklerinden etkilenmektedir. Bireyin kişisel görüşleri ve benlik kavramı, bulunduğu sosyal gruba bağlı olarak şekillenir. Zaman zaman, bireyler, mensubu oldukları grup içinde kendi bireysel kimliklerini kaybedebilirler. Örneğin, normalde zarar verici bir davranış sergilemeyecek bir kişi, bir grup içinde olumsuz davranışlara yönelebilir. Sosyal kimlik arayışıyla bir araya gelen gruplar, bireyleri yalnızken yapmayacakları saldırgan eğilimlere itebilir. Sosyal psikologlar, bir kişinin topluluk içinde deneyimlediği duyguların, telkin yoluyla diğer bireylere de bulaşabileceğini belirtir. Gustave Le Bon, bu kontrol mekanizmalarının ortadan kalktığı durumu "Sosyal Bulaşma" olarak adlandırır. Sosyal bulaşma, bireyleri zarar verici ve ahlaki açıdan sorunlu davranışlara sürükleyebilir. Bu bilgiler ışığında, toplumsal kimlik kazanmak isteyen bireylerin, radikal gruplara katılarak, başlangıçta radikal olmasalar bile zamanla mensubu oldukları topluluktan etkilenerek radikalleşebileceği öne sürülebilir.

Radikal davranışlar, çeşitli risk faktörlerine bağlı olarak meydana gelebilir; bu nedenle radikal gençler, riskli davranışlarını farklı değişkenlerin etkisi altında sergileyebilirler. Bu karmaşık yapı, yalnızca şiddet içeren radikalleşme örnekleriyle sınırlı değildir; aynı zamanda adli risk analizlerinin yapıldığı diğer alanlarda da gözlemlenebilir. Radikalizm, bireylerin kendi kimliklerini güçlendirme veya toplumsal bir değişim talebi gibi doğal mo-

tivasyonlarla başlayabilir, ancak zamanla aşırılığa ve şiddete yönelme riski taşıyabilir. Bu durum, grup dinamikleri, sosyal çevre, bireysel psikolojik durum ve toplumsal koşullar gibi çeşitli faktörlerin karmaşık etkileşimine bağlı olarak gelişebilir.

Fiziksel şiddet risk analizi modelinde bireyler, 4 sınıf risk faktörü temelinde değerlendirilmektedir. Bu maddeler:

- Karakteristik özellikler (yaş, cinsiyet, öfke vb.),
- Sahip olunan dezavantajlar (madde bağımlılığı, zihinsel rahatsızlıklar vb.),
- Geçmiş risk davranışları (adli sicil vb.) ve
- Geçmişte yaşanan mağduriyetler (çocuk istismarı mağduriyeti vb.)

Gelecekte şiddet içeren radikalleşme davranışını gösterme eğiliminde olan bireylerin önceden tespit edilebilmesi, risk altındaki gençler arasında risk analizlerinin hassaslık özelliği olarak örnek gösterilebilir. Bu analizler, gençlerin yaşadığı çevresel faktörler, sosyal ilişkileri, duygusal durumları, davranışları ve düşünce yapıları gibi birçok değişkeni değerlendirerek, olası radikalleşme eğilimlerini belirlemeyi amaçlar. Özellikle gençlik dönemindeki bireylerin bu analizlerle belirlenmesi, önleyici tedbirlerin alınmasına ve radikalizmin engellenmesine yardımcı olabilir.

Diğer bir perspektiften bakıldığında, bahsi geçen risk davranışını sergilemeyecek gençlerin önceden doğru bir şekilde tanımlanabilmesi de önemlidir. Bu, hem yanlış pozitif sonuçları azaltarak yanlış değerlendirmelerden kaçınmayı sağlar hem de gerçek risk altındaki gençlere daha fazla odaklanarak etkili önlemler alınmasına olanak tanır. Bu nedenle, risk analizlerinin doğruluğu ve hassasiyeti, radikalizmin önlenmesinde kritik bir rol oynar.

2. 2. Gençlik Çalışanları İçin Uzun Süreli Amaçlar

Radikalleşmiş gençlik çalışanlarına yönelik rehabilitasyon süreci, tipik olarak, onların radikalleşmesine katkıda bulunan altta yatan faktörleri ele almayı ve aşırılıkçı ideolojilerden ve davranışlardan kopmalarını teşvik etmeyi amaçlayan çok yönlü bir yaklaşımı içerir. Bu süreçteki uzun vadeli hedefler şunları içerebilir:

1. Radikalleşmenin önlenmesi: Uzun vadeli temel hedef, bireyin aşırı ideoloji ve davranışlardan uzaklaşmasını kolaylaştırmaktır. Bu, onların radikalleşmesine katkıda bulunan inanç, tutum ve davranışlara meydan okumayı ve bunları değiştirmeyi, eleştirel düşünmeyi teşvik etmeyi ve aşırılıkçı grupların dışında bir kimlik ve aidiyet duygusunu geliştirmeyi içerir.
2. Ana akım topluma yeniden entegrasyon: Bir diğer temel amaç, bireyin ana akım topluma başarılı bir şekilde yeniden entegre olmasını desteklemektir. Bu, aşırıcı çevrelerin dışında istikrarlı ve üretken bir yaşam kurmalarına yardımcı olacak eğitim, mesleki eğitim ve istihdam fırsatlarının sağlanmasını içerebilir. Aynı zamanda aile ve topluluk bağlarını güçlendirerek ve akranları ve akıl hocalarıyla olumlu ilişkileri teşvik ederek sosyal entegrasyonlarını kolaylaştırmayı da içerir.
3. Psikososyal destek: Uzun vadeli hedefler aynı zamanda bireyin psikososyal ihtiyaçlarının karşılanmasını ve zihinsel sağlık ve refahının desteklenmesini de içerir. Bu, travma, depresyon, anksiyete veya radikalleşme deneyimlerinden kaynaklanan diğer akıl sağlığı sorunlarını ele almalarına yardımcı olacak danışmanlık, terapi ve destek grupları sağlamayı içerebilir.
4. Tekrarlamanın önlenmesi: Aşırılıkçı davranışların yeniden ortaya çıkmasını önlemek için uzun vadeli hedefler, bireylerin radikal ideolojilerden kopmalarını sürdürmelerine yardımcı olmak için sürekli destek ve izleme sağlamaya odaklanmaktadır. Bu, tetikleyiciler ve stres etkenleriyle başa çıkmak için başa çıkma stratejileri geliştirmenin yanı sıra devam eden danışmanlık ve destek ağlarına erişim sağlamayı da içerebilir.
5. Güçlendirme ve dayanıklılık oluşturma: Uzun vadeli hedefler, bireylerin hayatlarının kontrolünü ellerine almalarını ve gelecekleri için olumlu seçimler yapmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu, özgüveni, öz yeterliliği ve eylemlilik duygusunu teşvik ederek aşırılık yanlısı etkilere karşı dayanıklılık oluşturma sürecinin yanı sıra kişisel ve mesleki gelişim fırsatları sunmayı da içerir.
6. Toplumsal uyum ve uzlaşma: Uzun vadeli hedefler aynı zamanda eski radikaller ve toplulukları arasında anlayışı, empatiyi ve diyalogu teşvik

ederek topluluk uyumunu ve uzlaşmayı teşvik etmeyi de içerir. Bu, mağduriyetleri gidermeye, güven oluşturmaya ve sosyal uyumu güçlendirmeye yönelik toplumsal yardımları, eğitim kampanyalarını ve onarıcı adalet girişimlerini içerebilir.

7. Aşırılıkçı anlatılarla mücadele: Son olarak, uzun vadeli hedefler, aşırılıkçı anlatılara karşı koyma ve toplumdaki radikalleşmeyi önleme yönündeki daha geniş çabalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu, aşırılıkçı ideolojilere ve değerlere meydan okuyan alternatif anlatıların desteklenmesini, aynı zamanda radikalleşmenin temel nedenlerini ele alan ve gençler için olumlu alternatifleri teşvik eden topluluk öncülüğündeki girişimleri desteklemeyi içerir.

Genel olarak, radikalleşmiş gençlik çalışanlarına yönelik rehabilitasyon sürecinin uzun vadeli hedefleri, onların aşırıcılıktan kurtulmalarını desteklemek, ana akım topluma yeniden entegrasyonlarını teşvik etmek, psikososyal ihtiyaçlarını karşılamak, suç tekrarını önlemek, gelecekleri için olumlu seçimler yapma konusunda onları güçlendirmek, toplumu teşvik etmektir. uyum ve uzlaşmaya katkıda bulunacak ve daha geniş toplumda radikalleşmenin önlenmesine katkıda bulunacaktır.

Radikalleşme sürecinin başlangıcında şiddet eşiğinin aşılması ve nihayetinde şiddetin meşru görülmesi, aşamalı bir gelişim içerisindedir. Bu sürecin başlangıcında, radikalleşmeyle mücadele genellikle devletlerin önleyici kolluk hizmetleri veya eğitim kurumları aracılığıyla gerçekleştirilir. Bu bağlamda, toplumdaki riskli grupların belirlenmesi büyük önem taşır.

Örgüt içi radikalleşme sürecinde birey, aile ve sosyal çevre bağlantıları zayıflatılarak enformel sosyal kontrolün etkisinden uzaklaştırılır; bu durum, bireyin örgüte olan bağlılığını güçlendirebilir. Diğer bir perspektiften bakıldığında, terörist örgüte katılan bireyin ailesi ve suça karışmamış arkadaşları aracılığıyla devlete teslim olması için ikna edilmesi; ceza indirimi, af, etkin pişmanlık veya tanık koruma gibi yasal düzenlemelerle güvenceler sağlanması, aynı zamanda terörist örgütün etnik, dini veya ideolojik propagandasına karşı bir karşı söylem geliştirilmesi, radikalleşme ile mücadelede etkili stratejiler olarak öne çıkabilir.

Cezaevi sürecinde, psikolojik, mesleki, sosyal çevre ve aile odaklı rehabilitasyon, bireyin zihinsel ve duygusal değişim potansiyeline sahiptir. Ancak, dinî rehabilitasyonun bu süreçte en etkili tür olduğu savunulmaktadır. Mahkumların topluma yeniden entegrasyonu için kritik bir öneme sahip olan mesleki rehabilitasyon, terörist örgütlere katkı sağlama potansiyeli nedeniyle dikkatle yönetilmesi gereken bir süreçtir. Etkili bir rehabilitasyon ve ceza ıslahı için uygun fiziksel tesisler, beslenme, giyinme ve sağlık hizmetleri, dış dünya ile sağlıklı ilişkiler, ahlaki ve dini destek, iş bulma, istihdam, eğitim ve öğretim, spor ve eğlence gibi çeşitli araçlara ihtiyaç vardır.

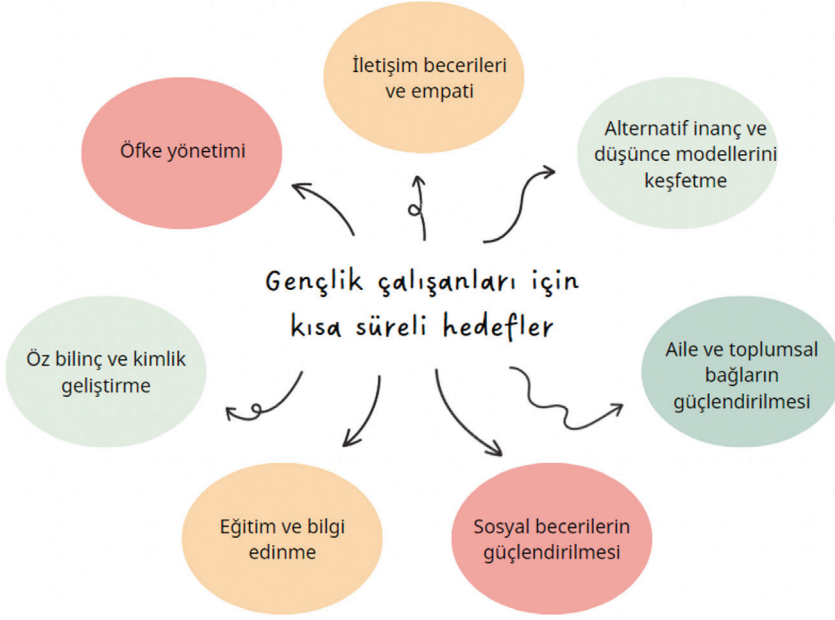
Tahliye sonrası süreçte, suç türü, yaş ve özel durumları dikkate alarak tasarlanan denetim ve destekleme hizmetleri, maddi ve manevi yardım olmak üzere iki ana kategoride sunulmaktadır. Maddi yardım, konaklama, iş bulma, ulaşım, giyim ve kişisel masraflar için yeterli finansal destek sağlamayı içerirken; manevi yardım, psikolojik sorunların üstesinden gelme, toplumla bütünleşme, halk ve medyanın yaklaşımları, resmi ve gönüllü kuruluşlarla iş birliği gibi unsurları kapsar. Terör hükümlülerinin tahliye sonrasında topluma uyum sağlamaları, diğer suçlulara göre daha zorlu bir süreçtir. Bu bireylerin tekrar terör örgütlerinin etkisine girmemeleri için etkili bir takip ve koruma sağlanması önemlidir. Bu noktada, çeşitli kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının bu sorumluluğu paylaşması önemli bir katkı sağlayacaktır.

2.3. Gençlik Çalışanları için Kısa Süreli Hedefler

Algılanan adaletsizlik narsistik öfkeyi tetikleyerek, saldırgan eğilimlere yol açar ve bu bağlamda, terörist saldırganlığın önemli bir psikolojik öncüsü olabilir. Terörizm, şiddetin son noktasını temsil ederken, radikalizm zaman içinde terörizme dönüşebilir.

Gençlik çalışanları, radikalleşen bireylerin rehabilitasyonu için kısa süreli hedefler belirleyerek etkili bir müdahalede bulunabilirler. Ancak unutulmamalıdır ki her birey farklıdır ve bu hedeflerin uygulanabilirliği bireysel durumlara bağlı olarak değişebilir. İşte gençlik çalışanlarının radikalleşen bireylerin rehabilitasyonu için kısa süreli hedeflere odaklanabilecekleri bazı öneriler aşağıdaki şekilde yer almaktadır;

Şekil 6. Gençlik Çalışanları İçin Kısa Süreli Hedefler

İletişim Becerileri ve Empati Geliştirme: Bireyin ifade becerilerini artırmak için iletişim becerileri üzerinde çalışılmalı ve duygularını ifade etme konusunda güven oluşturulmalıdır. Ayrıca diğer bakış açılarına saygı göstermeyi ve empati kurmayı öğretmek, farklı kültürleri, inançları ve perspektifleri anlama üzerine çalışmayı içermelidir.

Öfke Yönetimi: Öfke kontrolü ve yönetimi konusunda beceri kazandırılmalı, alternatif çözüm yolları öğrenilip uygulanmalıdır.

Öz Bilinç ve Kimlik Geliştirme: Bireyin kendi kimliğini anlamasına ve değerlerini tanımasına destek olunmalı, pozitif özsaygı ve öz güven geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Eğitim ve Bilgi Edinme: Sağlıklı bir bilgi akışını teşvik ederek radikalleşmiş düşüncelerin temelindeki yanlış anlamaları düzeltme, farklı konularda eğitimlerle genel bilgi düzeyini artırma üzerine çalışılmalıdır.

Sosyal Becerilerin Güçlendirilmesi: İş birliği, takım çalışması ve sosyal etkileşim becerilerini artırmaya yönelik çalışılmalı, sosyal ilişkilerde olumlu davranışları teşvik edilmelidir.

Aile ve Toplumsal Bağlantıların Güçlendirilmesi: Aile ile iletişimi desteklemek, aile içinde olumlu etkileşimleri güçlendirmek ve toplumsal bağlantıları artırmaya yönelik destek sağlamak önemlidir.

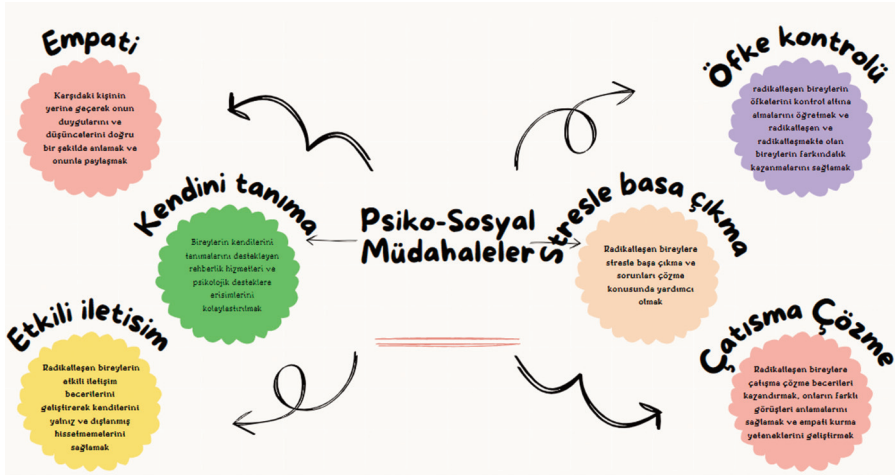
Alternatif İnanç ve Düşünce Modellerini Keşfetme: Farklı inanç sistemlerini ve düşünce modellerini anlamaya yönelik keşifler yapılmalı, farklı perspektiflerle tanışarak hoşgörü ve açıklık geliştirme üzerinde durulmalıdır.

Bu hedefler, gençlik çalışanlarına radikalleşen bireylerle etkili bir şekilde çalışmalarına yardımcı olabilir. Ancak bu süreçte bireyin güvenini kazanmak, anlayışlı bir tutum sergilemek ve bireyin özgü ihtiyaçlarına odaklanmak da önemlidir.

2. 4. Gençlik Çalışanlarının Uygulayabilecekleri Psiko-Sosyal Müdahaleler

Psikososyal müdahaleler radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu müdahaleler, onların radikalleşmesine neden olan psikolojik ve sosyal faktörleri ele almaya ve onların aşırı ideoloji ve davranışlardan kopmalarını teşvik etmeye odaklanmaktadır. İşte bazı önemli psikososyal müdahaleler:

Şekil 7. Gençlik Çalışanlarının Uygulayabilecekleri Psiko-Sosyal Müdahaleler

2.4.1. Kendini Tanıma

Radikalleşen bireylerle ilgili yapılan bir araştırma sonucuna göre bireylerdeki kolektif narsisizm seviyesinin artması, aşırılıkçı düşünce düzeyinin de arttığını göstermektedir. Kolektif narsisizmin iyileştirilmesi için bireysel müdahalelerin etkili olabileceği düşünülmektedir. Bireylerin kolektif kimliklerinin, bireysel kimliklerinin önüne geçmesinin aşırılıkçı düşünceye yol açmasını önlemek amacıyla, bireylerin bireysel kimliklerini vurgulayabilecekleri ortamlar oluşturulmalıdır. Bu bağlamda, bireylerin kendilerini tanımlamalarını destekleyen rehberlik hizmetleri ve psikolojik desteklere erişimlerinin kolaylaştırılması önemlidir.

Ayrıca, bireylerin sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlere ulaşımını kolaylaştırmayı ve artırmayı amaçlayan politikaların geliştirilmesi, bireylerin yeteneklerini geliştirerek kolektif kimlikleriyle birlikte bireysel yaşamlarına da odaklanmalarına katkı sağlayacaktır. Bu durum özellikle bireylerin benlik saygılarını ve özgüvenlerini geliştirebilecekleri bir kimlik inşası oluşturma açısından önemlidir.

Gençlik çalışanları için radikalleşen bireylerin kendini tanıma, bireysel kimliklerinin inşası için öneriler:

1. *Bireyin güçlü ve zayıf yönlerini anlamalarına yardımcı olacak düzenleme.*
2. *Pozitif özsaygı ve öz güvenin geliştirilmesine odaklanma.*
3. *Bireyin kendi değerlerini belirlemeleri için rehberlik etme.*
4. *Değerlere dayalı yaşamın avantajlarını anlatma ve bu değerlerle uyumlu hedefler koymalarına yardımcı olma.*
5. *Kısa ve uzun vadeli hedeflerin belirlenmesi için destek sağlama.*
6. *Hedeflere ulaşmak için pratik adımların planlanması konusunda yardımcı olma.*
7. *Negatif içsel düşünceleri tanıma ve olumlu düşünce modellerini geliştirme üzerinde çalışma.*

8. *Olumsuz inançları sorgulama ve değiştirmeye yönelik süreçleri oluşturma.*
9. *Bireyin ilgi alanlarını ve yeteneklerini tanımlamalarına destek olma.*
10. *Bu ilgi alanları ve yetenekler üzerinden olumlu bir kimlik geliştirmelerini teşvik etme.*
11. *Sağlıklı sosyal ilişkiler kurma becerilerini geliştirmeye yönelik destek.*
12. *Empati, işbirliği ve iletişim konularında pratiğe dayalı aktiviteler düzenleme.*
13. *Farklı kültürleri ve perspektifleri anlama üzerine çalışmalar düzenleme.*
14. *Önyargıları sorgulama ve hoşgörüyü geliştirme üzerine sohbetler düzenleme.*
15. *Bireyin kariyer hedeflerini belirleme ve bu hedeflere ulaşmak için adımlar atmalarına destek olma.*
16. *Gelecek planlaması konusunda rehberlik sağlama.*

Bu öneriler, gençlik çalışanlarına radikalleşen bireylerle çalışırken bireyin kişisel gelişimine odaklanmalarında yardımcı olabilir. Unutulmamalıdır ki her birey farklıdır, bu nedenle bu önerilerin bireyin özel ihtiyaçlarına uygun şekilde uyarlanması önemlidir.

Kişisel farkındalık, radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecinin önemli bir yönüdür. Kendi düşüncelerini, duygularını, inançlarını ve davranışlarının yanı sıra radikalleşmelerine katkıda bulunan temel faktörleri anlamalarına yardımcı olmayı içerir. Rehabilitasyon sürecinde kişisel farkındalığı teşvik etmenin bazı temel bileşenleri şunlardır:

a. İnanç ve motivasyonların araştırılması: Radikalleşen bireylerin inançları, motivasyonları ve deneyimleri üzerinde düşünmeye teşvik etmek, onların radikalleşmelerinin nasıl gerçekleştiğine ve neden aşırı ideolojilere yöneldiklerine dair içgörü kazanmalarına yardımcı olabilir. Bu, kişisel kimlik, sosyal etkiler, şikâyetler ve psikolojik zayıflıklar gibi faktörlerin araştırılmasını içerebilir.

b. Tetikleyicilerin ve stres yaratan faktörlerin belirlenmesi: Radikalleşen bireylerin aşırılıkçı davranışların yeniden ortaya çıkmasına yol açabilecek tetikleyicileri ve stres faktörlerini belirlemelerine yardımcı olmak, etkili başa çıkma stratejileri geliştirmek için çok önemlidir. Bu, aşırı inançları harekete geçirebilecek durumlar, duygular veya düşünceler konusunda farkındalık yaratmayı ve bu tetikleyicileri sağlıklı bir şekilde yönetmeye yönelik stratejiler geliştirmelerine yardımcı olmayı içerir.

c. Duygusal durumların tanınması: Kendi duygusal durumlarına ve bu duyguların düşüncelerini ve davranışlarını nasıl etkilediğine ilişkin farkındalığın artırılması, radikalleşen bireylerin duygu düzenleme becerilerini geliştirmelerinin anahtarıdır. Bu, onlara duygularını tanımlamayı ve etiketlemeyi, duygularının altında yatan nedenleri anlamayı ve duygularını ifade etmenin ve onlarla baş etmenin sağlıklı yollarını öğrenmeyi öğretmeyi içerebilir.

d. Bilişsel önyargıların anlaşılması: Radikalleşen bireyleri bilişsel önyargılar ve çarpıtmalar konusunda eğitmek, onların radikalleşmeye katkıda bulunan çarpık düşünme kalıplarını fark etmelerine ve bunlara karşı koymalarına yardımcı olabilir. Bu, siyah-beyaz düşünme, onaylama yanlılığı ve felaketleştirme gibi yaygın bilişsel önyargıları keşfetmeyi ve bilgileri daha objektif bir şekilde değerlendirmek için eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmayı içerebilir.

e. Geçmiş davranışlar ve seçimler üzerine düşünme: Radikalleşen bireyleri geçmiş davranışları ve seçimleri ile bu eylemlerin sonuçları üzerinde düşünmeye teşvik etmek, onların eylemlerinin sorumluluğunu almalarına ve hatalarından ders almalarına yardımcı olabilir. Bu, radikalleşmelerinin kendileri, aileleri ve toplulukları üzerindeki etkisini araştırmayı ve gelecek için öğrenilen dersleri belirlemeyi içerebilir.

f. İç gözlem ve öz yansıtmanın teşvik edilmesi: Radikalleşen bireylerin günlük tutma, meditasyon veya farkındalık uygulamaları gibi iç gözlem ve öz yansıtma yapma fırsatları yaratmak, onların kişisel farkındalıklarını ve iç-görülerini derinleştirmelerine yardımcı olabilir. Bu, onları değerleri, inançları ve hedefleri ile rehabilitasyon sürecindeki ilerlemeleri üzerinde düşünmeye

teşvik etmeyi içerebilir.

Genel olarak, rehabilitasyon sürecinde öz farkındalığın teşvik edilmesi, bireylerin kendileri, deneyimleri ve motivasyonları hakkında daha derin bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olur, hayatlarında olumlu değişiklikler yapmalarını ve aşırı ideoloji ve davranışlardan kurtulmalarını sağlar. Bu öz farkındalık, kişisel gelişim, dayanıklılık ve uzun vadeli rehabilitasyon için bir temel görevi görür.

2.4.2. Etkili İletişim

İletişim becerileri, sosyal beceri kavramı içinde yer alır. Sosyal açıdan beceri sahibi bir birey, olumlu etkileşimleri başlatma ve sürdürme, arkadaşlıklar kurma, sosyal çevresiyle başa çıkabilme yeteneğine sahiptir. Sosyal becerilerin eksikliği, düşük benlik saygısı, sosyal uyumsuzluklar, zihinsel sağlık sorunları ve suçluluk gibi önemli belirtilerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Saldırgan, antisosyal ve kurallara uymayan bireylerin büyük bir kısmının, toplumsal ortamlarda etkin katılım için temel sosyal becerileri öğrenme şansına sahip olmadıkları ifade edilmektedir.

Düşük benlik saygısına sahip bireylerin, yüksek benlik saygısına sahip olanlara kıyasla, başkalarından gelen olumlu değerlendirmelere daha olumlu, olumsuz değerlendirmelere ise daha olumsuz tepki verdikleri gözlemlenmektedir. İstenilen iletişim becerileri, bireyin ihtiyacı olduğunda ya da aniden ortaya çıkmaz; bu beceriler, hayatın bir parçası olarak sürekli önem taşır. Birçok insan, temel kişilerarası iletişim becerilerinden yoksunluk yaşar ve bu durum, zamanla kendilerini yalnız ve dışlanmış hissetmelerine neden olabilir. Kişilerarası becerilerin öğrenilmemesi durumunda, ilişkilerde üretkenlik ve memnuniyet kaybı yaşanabilir.

İletişim becerileri, öncelikle dinleme yetenekleri ile temellendirilir. Bu beceri seti, konuşmayı başlatma, konuşmayı devam ettirme, sorular sorma, teşekkür etme, kendini tanıtma, başkalarına tanıtma ve başkalarını takdir etme gibi çeşitli davranışları içerir.

Gençlik çalışanları için radikalleşen bireylerin etkili iletişim becerileri geliştirerek kendilerini yalnız ve dışlanmış hissetmemeleri için öneriler:

1. Açık ve anlaşılır bir dil kullanma.
2. Saygı temelinde iletişim kurma, bireyin duygularına değer verme.
3. Aktif dinleme becerilerini geliştirme.
4. Bireyin söylediklerine odaklanma ve anlamaya çalışma.
5. Beden dilini ve mimikleri doğru bir şekilde anlama.
6. Kendi sözsüz iletişimini kontrol etme (jest, mimik, el kol hareketleri) ve anlamlandırma.
7. Bireyin olumlu davranışlarını fark ederek övgüde bulunma.
8. Başarılarına vurgu yaparak güçlendirme sağlama.
9. Açık uçlu sorular kullanarak bireyin düşüncelerini açıklamalarına olanak tanıma.
10. Yönlendirici olmadan, bireyin kendi düşünce süreçlerini ifade etmelerine izin verme.
11. Bireyin duygusal ihtiyaçlarını anlama ve destekleme.
12. Zor durumlarla başa çıkma konusunda yardım sunma.
13. Grup içinde etkileşimi artırmak için aktiviteler düzenleme.
14. Bireyleri birbirleriyle etkileşime geçirerek sosyal bağlar kurmalarına yardımcı olma.
15. Sosyal etkileşim ve iletişim becerilerine yönelik eğitimler düzenleme.
16. Sosyal durumlarda nasıl davranacakları konusunda pratiğe dayalı egzersizler yapma.

Bu öneriler, gençlik çalışanlarının radikalleşen bireylerle daha etkili bir iletişim kurmalarına yardımcı olabilir. Unutulmamalıdır ki her birey farklıdır, bu nedenle iletişim stratejileri bireyin özel ihtiyaçlarına ve durumuna uygun şekilde ayarlanmalıdır.

2.4.3. Empati

İki birey arasında anlayışı engelleyen temel faktörlerden biri savunucu iletişimidir. Bireyin savunma mekanizması güçlendikçe, iletişim verimliliğinin azaldığı gözlemlenmiştir; ancak savunma azaldıkça, iletişimdeki mesajın anlamına ve yapısına daha fazla dikkat edildiği belirlenmiştir.

Empati, bir bireyin, karşıdaki kişinin yerine geçerek onun duygularını ve düşüncelerini doğru bir şekilde anlaması ve bu anlayışı, empati kurulan kişiyle paylaşmasıdır. Empati eksikliği, iletişimi zorlaştırabilir ve hatta imkânsız hale getirebilir; bu durum, insanları birbirinden uzaklaştırabilir.

Gençlik çalışanları için radikalleşen bireylerin empati yeteneğini geliştirmeleri ve farkındalık kazandırmaları için öneriler:

1. Bireylere kendi duygusal deneyimlerini düşünmeleri ve ifade etmeleri için fırsatlar sunma.
2. Kendi duygusal reaksiyonları ve düşünceleri üzerinde yansıma yapma.
3. Farklı kültürleri, inançları ve perspektifleri anlamaya yönelik etkinlikler düzenleme.
4. Farklı bakış açılarına açık olmayı teşvik etme.
5. Empatiyi artırmak için bireylerin kendi yaşam hikayelerini paylaşmalarına olanak tanıma.
6. Başkalarının yaşam deneyimlerine açık bir şekilde dinleme.
7. Empatiyi geliştirmeye yönelik egzersizler ve aktiviteler düzenleme.
8. Rol yapma ve başkalarının yerine geçme pratikleri.
9. Duygusal zekâ üzerine eğitimler düzenleme.
10. Duygularını tanıma, ifade etme ve başkalarının duygularını anlama üzerine odaklanma.
11. Grup içindeki sosyal etkileşimleri güçlendirmek için aktiviteler düzenleme.

12. Takım çalışması ve iş birliği gerektiren etkinliklerin içinde bulunma.
13. Empatik dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik egzersizler yapma.
14. Sessiz kalma, duygusal ifadeleri doğru bir şekilde yorumlama ve anlama üzerinde çalışma.
15. Bireyleri toplumsal sorunlar ve adaletsizlikler konusunda bilgilendirme.
16. Toplumsal sorunlara duyarlılık oluşturma ve bu konularda farkındalığı artırma.
17. Medya ve bilgi akışı üzerine eğitimler düzenleme.
18. Medya manipülasyonunu anlama ve eleştirel düşünce geliştirmeye odaklanma.
19. Grup içinde duygu ve düşünceleri paylaşma konusunda ortamlar oluşturma.
20. Tartışmaları destekleyerek farklı perspektiflerin açığa çıkmasına olanak tanıma.

Bu öneriler, gençlik çalışanlarına radikalleşen bireylerle çalışırken empati yeteneklerini geliştirmelerine ve farkındalık kazanmalarına yardımcı olabilir. Her birey farklıdır, bu nedenle önerilerin bireyin özel ihtiyaçlarına uygun şekilde uyarlanması önemlidir.

2.4.4. Stresle Başa Çıkma

Stresin üç aşamalı bir süreç olduğu bilinmektedir. İlk aşama, "alarm tepkisi" olarak adlandırılır. Bu aşamada, otonom sinir sistemi aktif hale geçer ve salgı bezlerini uyararak vücuda bol miktarda adrenalin ve diğer biyokimyasal maddeleri pompalar. Bu salgıların etkisiyle vücut, alarm durumuna geçer ve olası acil durumlarla başa çıkmaya hazırlanır. Stresli durumlar devam ederse, ikinci aşama olan "direnç dönemi" ortaya çıkar. Bu aşamada organizma, stresli duruma uyum sağlamaya başlar, alarm tepkisini dengeleyerek biyokimyasal maddeleri düzenler. Ancak bu süreçte organizma yorulur ve

direncini yavaş yavaş kaybetmeye başlar. Üçüncü aşama, "tükenme dönemi"dir, burada beden artık stresin baskısına dayanamaz ve direncini kaybeder. İlk aşamadaki belirtiler geri dönebilir, hastalıklar ortaya çıkabilir ve bazı durumlarda bu süreç ölümle sonuçlanabilir.

Radikalleşme sürecinde kişilerin yaşadıkları stresli olayların üstesinden gelemeyerek bir arayış içerisine girdiklerinde terörizme ulaşan gruplara dahil oldukları bilinmektedir.

Gençlik çalışanları için radikalleşen bireylerin stresle başa çıkma, sorunlarla karşılaşıldığında kullanabilecekleri alternatif yöntemlerin öğretilmesi için öneriler:

1. Duygularını tanıma ve ifade etme konusunda farkındalık geliştirmeye yönelik egzersizler düzenleme.
2. Duygusal reaksiyonları anlama ve değerlendirme üzerine çalışma.
3. Stres yönetimi ve derin nefes almak gibi rahatlamaya yönelik teknikleri öğretme.
4. Sorunları tanıma ve analiz etme konusunda bireylere rehberlik etme.
5. Alternatif çözüm yollarını düşünme ve uygulama üzerine pratikler düzenleme.
6. Hedef belirleme, öncelik sıralama ve zaman yönetimi konularında eğitimler düzenleme.
7. İşleri planlama ve organize etme becerilerini geliştirmeye odaklanma.
8. Sosyal ilişkileri güçlendirmeye yönelik etkinlikler ve grup çalışmaları düzenleme.
9. Destek sistemleri kurma ve bu sistemlerle iletişim becerilerini artırma.
10. Olumsuz düşünce modellerini tanıma ve değiştirmeye yönelik çalışmalar düzenleme.
11. Pozitif düşünce modellerini güçlendirmeye odaklanma.
12. Egzersiz ve fiziksel aktivitelerin stresle başa çıkma üzerindeki olumlu

etkilerini vurgulama.

13. Sağlıklı yaşam alışkanlıkları konusunda bilinçlendirme.
14. Sanat, müzik, yazı gibi ifade yollarını kullanarak duyguları ifade etmeye yönelik etkinlikler düzenleme.
15. Kriz durumlarında nasıl başa çıkacaklarını öğretme ve bu durumları yönetme becerilerini geliştirme.
16. Kriz durumlarına karşı bir kriz planı oluşturma.
17. Mizahın stresle başa çıkma üzerindeki olumlu etkilerini vurgulama.

Bu öneriler, gençlik çalışanlarının radikalleşen bireylere stresle başa çıkma ve sorunları çözme konusunda yardımcı olmalarına katkıda bulunabilir. Her bireyin ihtiyaçları farklı olduğu için, bu önerilerin bireyin özel durumlarına ve tercihlerine göre uyarlanması önemlidir.

2.4.5. Öfke Kontrolü

Bireylerin belirli bir süre içinde adım adım ilerleyerek, küçük aşamalarda radikalleştikleri ve şiddet eşiğini aştıkları konusundaki düşünce yaygındır.

Narsistik öfke hipotezine göre, teröristler çocukluk döneminde fiziksel istismar, aşağılanma ve travmatik deneyimlere maruz kalmakta ve bu durumun etkisiyle, benlik algısındaki savunmasızlık duygusu, yoğun korku ve mağduriyet hissi merkeze yerleşmektedir. Bu duygularla başa çıkabilmek için teröristler, kendi özsaygılarını desteklemek amacıyla başkalarını değersizleştirme eğilimindedirler. Bu süreçte oluşan özsaygı oldukça hassastır ve herhangi bir kusur, aşağılanma, hakaret veya fikir gibi tehdit unsurları, yetişkin bireyde çocuksu narsisizmin psikolojik özelliklerini yeniden tetikleyebilecek bir narsistik yaralanmaya yol açmaktadır. Bu narsistik yaralanmanın temelinde, teröristin kendi zedelenmiş benliğine yönelik öfke bulunmaktadır ve bu öfke, teröristin hedef aldığı kişiye yansıtılan bir tür duygusal tahammülsüzlük olarak ortaya çıkmaktadır, çünkü bu hedef, teröristin üstesinden gelemediği duyguların kaynağı gibi algılanmaktadır.

Gençlik çalışanları için radikalleşen bireylerin öfkelerini kontrol altına al-

malarını öğretmek ve radikalleşen ve radikalleşmekte olan bireylerin farkındalık kazanmaları için öneriler:

1. Bireyin kendi duygusal tepkilerini tanıma konusunda eğitimler düzenleme.
2. Öfkenin fiziksel belirtilerini ve nedenlerini anlamalarına yardımcı olma.
3. Derin nefes almak, meditasyon ve gevşeme teknikleri gibi öfkeyi azaltmaya yönelik pratiklerin öğretilmesi.
4. Stresle başa çıkma ve sakinleşme konusunda becerilerin geliştirilmesi.
5. Bireye öfkenin ötesinde duygularını tanıma ve ifade etme konusunda destek sağlama.
6. Diğer duyguların ifade edilmesi ve bu duyguların yönetilmesi üzerinde çalışma.
7. Sorunları çözme yeteneklerini artırmaya yönelik eğitimler düzenleme.
8. Olaylara farklı açılardan bakma ve daha etkili çözüm yolları bulma üzerine odaklanma.
9. Sosyal etkileşim ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik egzersizler
10. Sosyal destek sistemlerini güçlendirmeye odaklanma.
11. Öfkeyi sağlıklı bir şekilde ifade etmeye yönelik alternatif yolları öğretme.
12. İfade etme becerilerini geliştirmeye yönelik rol oyunları uygulama.

Bu öneriler, gençlik çalışanlarının radikalleşen bireylerle çalışırken öfke kontrolü ve farkındalık kazanma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Ancak, her birey farklıdır, bu nedenle bu stratejilerin bireyin özel ihtiyaçlarına uyarlanması önemlidir.

2.4.6. Çatışma Çözme

Kişiler arası ilişkilerde çatışma, bireylerin karşılıklı olarak birbirlerinin ih-

tiyaçlarına veya taleplerine müdahale etme durumu veya değerlerindeki uyumsuzluk olduğunda ortaya çıkan, uzlaşmazlık, çatışma, kavga ve sürtüşme şeklinde tanımlanan bir durumdur.

Şiddet olaylarının sıkça yaşandığı mahallelerde büyümenin etkisiyle ortaya çıkabilen şiddet eğilimi riskine karşı aileler, çatışmaları barışçıl yöntemlerle çözme ve çocuklarla güvenli ilişkiler kurma becerilerini öğrenmek amacıyla aile eğitimlerine odaklanmalıdır.

Çatışmaya karşı nasıl bir etki söz konusu olacağı, bireyin çatışmaya karşı algısına, tecrübe ettiği öğrenmelere, örnek almalarına ve diğer bireylerin çatışmaya nasıl karşılık verdiğiine bağlıdır. Çatışma çözme stratejilerinden çoğunlukla başvurup kullandıklarımız konusunda farkındalık oluşturulması yaşanan çatışmaların olumlu şekilde sonuca ulaşmasında etkili olabilmektedir.

Gençlik çalışanları için radikalleşen bireylerin çatışma çözme becerilerini kazanmalarını sağlayacak öneriler:

1. Bireyin karşı tarafın duygularını anlamasına yardımcı olma.
2. Empati kurma ve karşı tarafın bakış açısını anlama üzerinde çalışma.
3. Karşı tarafın düşüncelerini ve duygularını dikkatlice dinleme.
4. Sorunları tam anlamıyla kavramak ve anlamlandırmak için etkili dinleme pratiği.
5. Çatışmacı dil kullanımından kaçınma ve olumlu ifadeleri teşvik etme.
6. İfadeleri yumuşatma ve açık iletişim kurma üzerinde çalışma.
7. Sorunların çözümüne yönelik öngörülü bir tutum benimseme konusunda teşvik etme.
8. Alternatif çözüm yollarını araştırma ve tartışma üzerinde çalışma.
9. Çatışma anında kendi duygusal reaksiyonlarına farkındalık kazandırma.
10. Duygusal reaksiyonları kontrol altına alma ve olumlu bir şekilde yönlendirme üzerinde çalışma.

11. Çatışmanın temel nedenlerini anlamaya yönelik çalışmalar düzenleme.
12. Sorunun yüzeyine inme ve temel meseleleri belirleme konusunda rehberlik etme.
13. Karşıt görüşlere sahip taraflar arasında ortak noktaları bulma ve vurgulama.
14. İletişimi geliştirmek ve uzlaşmaya yönlendirmek için ortak paydalara odaklanma.
15. Çatışma çözme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimler ve atölyeler düzenleme.
16. İletişim, iş birliği ve takım çalışması gibi toplumsal becerileri güçlendirmeye yönelik aktiviteler düzenleme.
17. Sosyal ilişkilerin güçlendirilmesine odaklanma.
18. Çatışmaları çözüm odaklı ele alma ve sorunları ele alırken olumlu bir yaklaşım benimseme üzerinde vurgu yapma.
19. Geçmişteki hatalardan ders çıkarma ve geleceğe yönelik çözüm odaklı düşünme üzerinde çalışma.

3-RADİKALLEŞMİŞ BİREYLERE YÖNELİK REHABİLİTASYON SÜRECİNDE GENÇLİK ÇALIŞANLARI

Bu öneriler, gençlik çalışanlarının radikalleşen bireylere çatışma çözme becerileri kazandırmalarına yardımcı olabilir. Her bireyin farklı olduğunu unutmayın, bu nedenle stratejileri bireyin özel ihtiyaçlarına ve durumuna uygun şekilde ayarlamak önemlidir.

Radikalleşmiş bireyin rehabilitasyon süreci olmadan toplumsal yaşama dahil edilmesi, radikalleşmeyi sürdürmesine veya yeniden suç işlemesine yol açabilir. Bu nedenle, radikalleşmiş bireylerin toplumsal yaşama entegrasyon süreçleri dikkatle yürütülmelidir. Aşırılıkçı suçları önleme, aşırılıkçı suçluları yönetme ve onları etkili bir şekilde topluma entegre etme sorumluluğu, yalnızca cezaevleriyle sınırlı değildir; aynı zamanda sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, dini liderler gibi meslek elemanları ve yerel yönetimler/belediyeler, sivil toplum kuruluşları gibi çeşitli kurum ve kuruluşların da sorumluluğundadır.

Şiddet içeren aşırıcılığın önlenmesi, birçok kurum ve kuruluş için öncelikli bir konudur, bu nedenle çok kurumlu iş birliğinin önemi büyüktür. Bununla birlikte, cezaevlerinde yeterli sayıda uzman personel (psikolog, sosyal ça-

lışmacı ve dini lider) görevlendirilmelidir, böylece multidisipliner bir ekip çalışması sağlanabilir. Multidisipliner çalışma, farklı beceriler, metodolojiler ve bakış açıları sunarak başarılı sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir. Bu bölümde, radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon süreçlerinde gençlik çalışanlarının nasıl katkı sağlayabileceği ele alınacaktır.

3.1. Sosyal Çalışmacı

Radikalleşen bireylerle çalışan sosyal çalışmacılar; risk değerlendirmesi yapma, iletişim ve empatik beceri geliştirme, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri düzenleme, aile ve toplum ile iş birliği geliştirme, alternatif aktiviteler oluşturma gibi uygulamalar gerçekleştirebilirler. Risk değerlendirmesi aşamasında sosyal çalışmacılar; bireyin aile, arkadaş, okul ve iş ortamı gibi çeşitli faktörlerini göz önünde bulundurarak "çevresi içerisinde birey" bakış açısı ile potansiyel riskleri belirleyebilirler. Bu değerlendirme, bireyin radikalleşme eğilimini anlamak ve uygun müdahaleleri belirlemek adına kritik bir adımdır.

Müdahale sürecinde, sosyal çalışmacılar için temel bir faktör, birey ile güvenilir bir ilişki kurmaktır. Bu, bireyin yaşadığı sorunları açıklamasını, ihtiyaçlarını ifade etmesini ve müdahaleye aktif olarak katılmasını sağlar. Ayrıca, empati kurarak bireyin duygusal desteğini sağlamak ve onun bakış açısını anlamaya çalışmak, müdahalenin etkinliğini artırabilir.

Radikalleşmeyi önleme amacıyla eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri düzenlenmesi de son derece önemlidir. Bu faaliyetler, radikalleşme sürecini daha erken ve etkin bir şekilde tanımaya ve buna karşı mücadele etmeye yardımcı olabilir. Aynı zamanda, toplumda farkındalık oluşturarak radikalleşme ile ilgili yanlış bilgilerin düzeltilmesine ve doğru bilgilerin yayılmasına katkı sağlayabilir.

Radikalleşen bireyin sosyal destek ağını güçlendirmek için ailesi, yakın çevresi ve toplum ile işbirliği yapılması da önemlidir. Bu destek ağı, bireyin radikalleşme eğilimini azaltabilir ve topluma yeniden entegrasyon sürecini kolaylaştırabilir. Ayrıca, cezaevinden çıkan bireylerin iş bulma ve sosyal aktivitelere katılma imkanlarına erişimini sağlamak da önemlidir. Bu, bireyin topluma sağlıklı bir şekilde yeniden entegre olmasını ve radikalleşme sürecine geri dönme riskini azaltabilir.

Sosyal hizmet uzmanları radikalleşme süreçlerine yönelik rehabilitasyon programlarında temel bir rol oynamaktadır. Temel işlevleri radikalleşen bireylere kapsamlı destek ve rehberlik sağlamak, onların topluma yeniden entegre olmalarına ve aşırı ideolojilerden uzaklaşmalarına yardımcı olmaktır. Sosyal hizmet uzmanlarının rehabilitasyon sürecine katkıda bulunabileceği

bazı yollar şunlardır:

Değerlendirme ve planlama: Sosyal hizmet uzmanları, her bireyin radikalleşmesine katkıda bulunan faktörleri anlamak için kapsamlı değerlendirmeler yapabilir. Bu değerlendirmeye dayanarak, her kişinin özel ihtiyaçlarını karşılayan kişiselleştirilmiş rehabilitasyon planlarının geliştirilmesinde işbirliği yaparlar.

Duygusal ve psikolojik destek: Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin duygularını ifade edebilecekleri, deneyimleri hakkında konuşabilecekleri ve radikalleşmeyle bağlantılı travma ve duygusal zorlukların üstesinden gelmek için rehberlik alabilecekleri güvenli ve destekleyici bir alan sağlar.

Beceri geliştirme: Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin topluma verimli bir şekilde yeniden entegre olmalarını sağlayacak pratik ve sosyal beceriler geliştirmelerine yardımcı olur. Bu, iletişim becerilerini, çatışma çözümünü, karar vermeyi ve stres yönetimini içerebilir.

Kaynaklara erişim: Sosyal hizmet uzmanları bireyleri sağlık, barınma, eğitim, istihdam ve hukuki danışmanlık gibi çeşitli toplumsal kaynaklar ve destek hizmetleriyle buluşturur. Bu, temel ihtiyaçların karşılanmasına yardımcı olur ve istikrarı ve kendi kendine yeterliliği teşvik eder.

Destek ağları oluşturmak: Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin akran grupları, topluluk kuruluşları ve eğlence etkinlikleri gibi destek ağlarına katılımını kolaylaştırır. Bu ağlar olumlu bağlantılar kurma, karşılıklı destek alma ve aidiyet duygusunu güçlendirme fırsatları sunar.

Eğitim ve farkındalık: Sosyal hizmet uzmanları, radikalleşmenin riskleri ve sonuçlarının yanı sıra hoşgörü, çeşitlilik ve topluma dâhil olmanın önemi hakkında eğitim ve farkındalık sağlar. Bu, bireylerin aşırı ideolojilerin etkisine direnmelerine ve sosyal uyumu teşvik etmelerine yardımcı olur.

Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları, radikalleşmiş bireylere duygusal, pratik ve sosyal destek sağlayarak, hayatlarını yeniden inşa etmelerine ve topluma olumlu ve yapıcı bir şekilde yeniden entegre olmalarına yardımcı olarak radikalleşme süreçlerine yönelik rehabilitasyon programlarında önemli bir rol oynamaktadır.

3.2. Psikolog

Radikalleşen bireylerle çalışan psikologlar, gençlik alanında çalışırken çeşitli uygulamalar gerçekleştirirler. Bu uygulamalar arasında psiko-sosyal değerlendirme, bireysel terapi, aile terapisi, duygusal destek, stres yönetimi ve stresle başa çıkma becerilerini geliştirme, grup terapisi düzenleme gibi önemli adımlar bulunmaktadır.

Psikologlar, radikalleşen bireylerle ilk karşılaşmalarında genellikle psiko-sosyal değerlendirme yaparlar. Bu değerlendirme, bireyin radikalleşme sürecini ve mevcut durumunu analiz etmelerini sağlar. Bu aşamada, bireyi çevresi içinde değerlendirerek aile, arkadaşlar ve yakın çevre gibi faktörleri göz önünde bulundurarak potansiyel riskleri belirlemek önemlidir.

Belirlenen risk faktörlerine göre, bireyin bireysel terapiye ya da grup terapisine alınması gerekebilir. Ayrıca, ailenin de sürece dahil edilmesi gerektiğinde aile terapisi düzenlenebilir. Bu terapilerde, bireyin radikalleşme ile ilgili duygusal ve bilişsel sorunları hedeflenir ve çözüm yolları aranır.

Psikologlar aynı zamanda radikalleşen bireylerin duygusal ihtiyaçlarını anlamak ve karşılamak için duygusal destek sunarlar. Bu destek, bireyin zorluklarla baş etme becerilerini güçlendirmeye yardımcı olabilir.

Stres yönetimi ve başa çıkma becerilerinde sorun yaşayan bireyler için de psikologlar, stresle başa çıkma becerilerini geliştirmeye odaklanırlar. Bu sayede bireyler, stresle daha sağlıklı bir şekilde baş edebilirler.

Aile terapisi uygulaması karar verildiğinde, psikologlar aile içi iletişim ve ilişkileri güçlendirmeye odaklanırlar. Aile terapisi sürecinde, ailenin radikalleşen bireye nasıl destek olabileceği konuşulur ve hedefler belirlenir.

Grup terapisi uygulanması durumunda, radikalleşen bireyler bir araya gelerek grup içinde destek sağlarlar. Bu sayede sosyal bağları güçlenir ve rehabilitasyon sürecindeki bireylerin topluma yeniden entegrasyonu kolaylaşabilir.

Tüm bu süreçlerin diğer profesyonellerle koordinasyon içinde yürütülmesi, rehabilitasyon sürecinin bütünlüğünü sağlamak adına önemlidir. Bu şekilde, radikalleşen bireylerin rehabilitasyon süreci daha etkili ve başarılı olabilir.

3.3. Din Görevlileri

Radikalleşen bireylerle çalışan din görevlileri, rehabilitasyon sürecine dini açıdan katkı sağlayabilirler. Bu katkılar arasında dini eğitim sunma, dini danışmanlık yapma ve toplum ile sağlıklı iletişim sağlama gibi uygulamalar yer almaktadır.

Din görevlilerinin, diğer profesyonellerle koordinasyon içinde olmaları önemlidir. Radikalleşen bireylere yönelik dini eğitimlerde, din görevlilerinin dini bilgileri doğru ve etkili bir şekilde aktarmaları gerekmektedir. Bu eğitimlerde, radikalleşmeyi engellemeye yönelik değerlere ve prensiplere vurgu yapılması önemlidir.

Ayrıca, radikalleşme sürecindeki bireylere dini danışmanlık hizmeti sunulması da önemlidir. Bu hizmet sayesinde, bireylerin dini konulardaki soruları cevaplanır ve doğru yönlendirme yapılır. İbadethanelerde, toplum ile radikalleşen bireyin bütünleşmesini sağlayacak çalışmalar yapılması da önemlidir. Bu çalışmalar, toplum içinde hoşgörü ve anlayışı artırabilir.

Son olarak, bu süreçte gençleri hedefleyen etkinlikler düzenlemek de önemlidir. Bu etkinlikler, gençlerin radikalleşmelerini engelleyebilir ve sosyal bağlarını güçlendirmelerine yardımcı olabilir. Din görevlilerinin bu uygulamaları ile radikalleşen bireylerin topluma entegrasyonu ve rehabilite edilmeleri sürecine katkı sağlamaları mümkündür.

3.4. Yargı Mensupları

Radikalleşen bireylerle çalışan yargı mensupları, rehabilitasyon sürecine katkı sağlayabilirler. Bu katkılar, ceza adaletinin sağlanması, toplumla iletişim kurulması, insan haklarına saygı gösterilmesi, önleyici politikaların desteklenmesi ve çok disiplinli iş birliğinin yapılması gibi uygulamaları içerebilir.

Yargı mensuplarının öncelikli görevi, adil ve etkili bir hukuki sürecin yürütülmesini sağlamaktır. Bu süreçte, radikalleşmenin önlenmesi ve yasal mevzuatın hazırlanması gibi konularda da önemli bir rol üstlenirler. Bu süreçte insan haklarına saygı çerçevesinde hareket etmeleri ve adil yargılama sağlamaları önemlidir.

Ayrıca, yargı mensuplarının toplum içinde güven inşa etmeleri ve yargının açık ve şeffaf bir şekilde çalıştığını göstermek adına iletişim stratejileri oluşturmaları da önemlidir. Bu stratejiler, radikalleşen bireylerin toplumsal entegrasyon sürecine katkı sağlayabilir ve toplumun bu sürece destek olmasını sağlayabilir.

Sonuç olarak, yargı mensuplarının radikalleşen bireylerle çalışırken, adaleti sağlama, toplumla iletişim kurma, insan haklarına saygı gösterme ve toplumsal entegrasyonu destekleme gibi önemli görevleri bulunmaktadır. Bu görevleri yerine getirirken, çok disiplinli iş birliği yapmaları da önemlidir.

Hakimler gençlik çalışanlarının radikalleşme süreçlerine yönelik rehabilitasyon programlarında çok önemli bir rol oynayabilir. Temel görevleri adaleti sağlamak ve kanunları uygulamak olsa da, rehabilitasyon sürecine de önemli katkılarda bulunabilirler. Hâkimlerin bu programlarda rol oynayabileceği bazı yollar şunlardır:

Bireyselleştirilmiş cezalandırma: Hâkimler cezaları verirken her davanın özel bağlamını ve koşullarını dikkate alabilirler. Otomatik olarak katı ve cezalandırıcı cezalar vermek yerine, hukuki sonuçları belirlerken gençlerin rehabilitasyon programlarına katılımını hafifletici bir unsur olarak değerlendirebilirler.

Rehabilitasyon programlarına katılıma karar verme: Hakimler, gençlik çalışanlarının cezalarının bir parçası olarak rehabilitasyon programlarına katılmalarına karar verme yetkisine sahiptir. Daha ağır bir hapis cezasından kaçınmak için gençlerin danışmanlık seanslarına, terapiye veya mesleki eğitime katılmalarını şart koşabilirler.

Denetleme ve izleme: Hakimler, gençlik çalışanlarının rehabilitasyon programlarına katılımları sırasında kaydettikleri ilerlemeyi izleyebilir. Gençlerin ceza koşullarına uygunluğunu değerlendirmek için takip duruşmaları planlayabilir ve rehabilitasyon planını gerektiği gibi ayarlayabilirler.

Destek ve onay: Hakimler, rehabilitasyonlarına gerçek anlamda bağlılık gösteren gençlik çalışanlarına destek ve onay sağlayabilir. Takip oturumlarında gençlerin kaydettiği ilerlemeyi övebilir ve motivasyonlarını ve bağlılıklarını

sürdürmek için cesaretlendirici ve destekleyici sözler sunabilirler.

Kurumlar arası işbirliğinin teşvik edilmesi: Hâkimler, etkili rehabilitasyon programları geliştirmek ve iyileştirmek için diğer adalet sistemi aktörlerinin yanı sıra devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla da işbirliği yapabilir. Fikir alışverişinde bulunmak, en iyi uygulamaları paylaşmak ve radikalleşmeyle mücadelede çabaları koordine etmek için kurumlar arası toplantılara ve çalışma gruplarına katılabilirler.

Özetle hakimler, kişiselleştirilmiş yargı kararları vererek, rehabilitasyon programlarına katılımı emrederek, ilerlemeyi izleyerek, destek ve takdir sağlayarak ve kurumlar arası işbirliğini teşvik ederek genç işçilerin radikalleşme süreçlerine yönelik rehabilitasyon programlarında önemli bir rol oynayabilir. Rehabilitasyona aktif katılımları ve bağlılıkları, gençlerin aşırı rıcılıktan kurtulmalarına ve topluma sağlıklı bir şekilde yeniden entegre olmalarına önemli ölçüde katkıda bulunabilir.

3.5. Cezaevi Gardiyanları

Cezaevi gardiyanlarının radikalleşen bireylerin rehabilitasyon sürecinde önemli bir rolü vardır. Bu sürecin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için bazı önemli görevleri bulunmaktadır.

Öncelikle, gardiyanların radikalleşme konusunda farkındalıklarını artırmak amacıyla sosyal çalışmacılar ve psikologlar tarafından eğitim alması önemlidir. Bu eğitimler sayesinde gardiyanlar, radikalleşmenin belirtileri ve önleme stratejileri hakkında bilgi sahibi olabilirler.

Gardiyanların gözetim ve izleme yaparak radikalleşme süreci devam eden bireylerin belirtilerini tespit etmeleri de önemlidir. Bu şekilde potansiyel radikalleşme grupları ve etkileşimleri göz önünde bulundurularak daha etkili bir gözetim sağlanabilir.

İletişim becerilerinin geliştirilmesi de gardiyanların radikalleşen bireylerle daha etkili bir şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olabilir. Empati kurma ve anlayışlı bir tutum sergileme, radikalleşen bireylerle olan ilişkilerin daha olumlu ve yapıcı bir şekilde ilerlemesine katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, cezaevi gardiyanlarının radikalleşen bireylerle çalışırken, eğitim olarak farkındalıklarını artırmaları, gözetim ve izleme yaparak belirtileri tespit etmeleri, iletişim becerilerini geliştirmeleri ve güvenli bir cezaevi ortamını sürdürmek için önleyici stratejileri benimsemeleri önemlidir. Bu şekilde, radikalleşen bireylerin rehabilitasyon süreci daha etkili bir şekilde yönetilebilir.

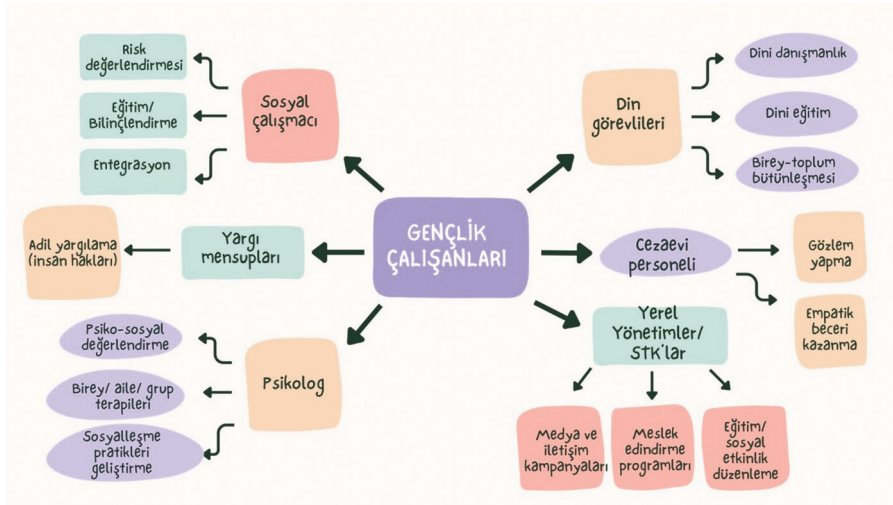
3.6. Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları

Radikalleşmenin önlenmesi ve radikalleşen bireylerin toplumsal entegrasyonu noktasında en önemli görev Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşlarına düşmektedir. Yerel yönetimler radikalleşme konusunda toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla eğitimler düzenleyebilir. Sivil toplum kuruluşlarından ise kendi uzmanlık alanları ve kaynakları doğrultusunda radikalleşen bireylerin rehabilitasyonuna yönelik etkili projeler geliştirmeleri beklenebilir. Sivil toplum kuruluşlarının farklı dinler ve farklı kültürler arası diyalogu teşvik eden projeler düzenlemeleri sayesinde toplumsal hoşgörüyü artırmaları mümkün olabilecektir. Böylelikle bireylerin birbirlerini anlamalarına ve saygı göstermelerine katkı sağlanmış olacaktır. Bölgenin ihtiyacını en iyi bilen kurum olarak gösterilebilecek olan yerel yönetimlerin eğitim ve meslek edindirme programları geliştirmeleri de radikalleşmiş bireyin rehabilitasyon sürecindeki toplumsal entegrasyonunu sağlama noktasında önemli görülmektedir. Yerel işletmeler ile yapılacak olan iş birlikleri ile rehabilitasyon programlarına katılan bireylerin istihdam edilmeleri teşvik edilebilir. Mahalle ve Toplum Merkezlerinin oluşturulması, oluşturulan bu merkezlerde eğitimler ve sosyal etkinlikler düzenlenmesi toplum içindeki potansiyel riskleri azaltabilir ve radikalleşmeyi önleyebilirler. Yine bu merkezler aracılığıyla ailelere radikalleşme süreci ile ilgili eğitim verilmesi, radikalleşmiş bireyin rehabilitasyon sürecine nasıl destek olabileceklerinin anlatılması önerilebilir. Yine radikalleşmiş bireye sahip aileler için aile destek grupları oluşturulması ile radikalleşme sürecinde olan bireylerin ailelerine psikososyal destek sağlanması mümkün olabilecektir. Bu destek grupları aracılığıyla aile üyelerine bilgi ve beceriler kazandırılması, bireylerin rehabilitasyon sürecinde toplumsal entegrasyonunu destekleyecektir. Radikalleşme ile mücadelede toplumun desteğini sağlamak amacıyla pozitif mesajların yer aldığı medya ve iletişim

kampanyalarının yürütülmesi önerilebilir. Radikalleşmenin önlenmesi ve radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecine fayda sağlaması adına bireylere yönelik sportif, kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlenmesi sayesinde de bireylerin pozitif bir kimlik geliştirmeleri mümkün olabilecektir. Böylelikle bireylerin toplumsal yaşama aktif ve olumlu bir şekilde katılmalarının da önü açılmış olacaktır. Tüm bunlarla birlikte yukarıda yer alan önerilerin sağlıklı ve profesyonel bir şekilde sunulması için yerel yönetimlerde sosyal çalışmacı ve psikolog istihdam edilmesi son derece önemlidir. Aksi takdirde yürütülecek çalışmaların başarısızlıkla sonuçlanması söz konusu olabilecektir.

Bu bölümde radikalleşmiş bireylere yönelik uygulanacak rehabilitasyon süreci ve radikalleşmenin önlenmesi noktasında gençlik çalışanlarının rolleri üzerinde durulmuştur. Yapılması önerilen çalışmalar aşağıdaki şekilde sunulmuştur.

Şekil 8. Radikalleşmiş Bireylere Yönelik Rehabilitasyon Sürecinde Gençlik Çalışanları

Gençlik çalışanlarının radikalleşmiş bireylerle çalışırken yargılamadan önce, onların yaşam deneyimlerini ve inançlarını anlamaya odaklanmaları gerekmektedir. Bu süreçte etkili iletişim becerilerine sahip olmaları da büyük önem taşımaktadır. Bu sayede, müdahale süreci daha etkin bir şekilde yürütülebilir. Karşılıklı güven ilişkisinin kurulabilmesi için, radikalleşmiş

bireyin kendisini anlaşıldığını hissetmesi ve sağlıklı bir iletişim ortamının oluşturulması önemlidir.

Gençlik çalışanlarının radikalleşme konusunda eğitim almaları ve radikalleşmeye neden olan faktörleri öğrenmeleri gerekmektedir. Bu şekilde farkındalıkları artacak ve gençleri radikalleşmeden önce bilinçlendirmek için çalışmalar yürütebileceklerdir. Ayrıca, gençlerin potansiyellerini keşfetmelerine ve olumlu hedeflere odaklanmalarına destek olmaları da mümkün olacaktır.

Radikalleşmiş ve cezaevine girmiş ardından tahliye olan bireylerin toplumsal entegrasyonunu sağlamak için özellikle sosyal çalışmacılar ve psikologlar büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte, bireylerin topluma entegre olabilmeleri için istihdam olanaklarının oluşturulması, aile ve yakın çevresi ile iş birliği içinde sosyal destek sistemlerinin geliştirilmesi önemlidir. Ayrıca, yerel yönetimler aracılığıyla sportif, kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlenmesi de bireylerin toplumla bütünleşmelerine yardımcı olabilir.

Tüm bu süreçlerin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için multidisipliner bir ekip çalışması gerekmektedir. Bu sayede, rehabilitasyon süreci daha etkili ve başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilir.

4- REHABİLİTASYON SÜRECİNDE ARKADAŞLAR, AİLELER VE TOPLULUKLARLA BAĞLANTI KURMAK

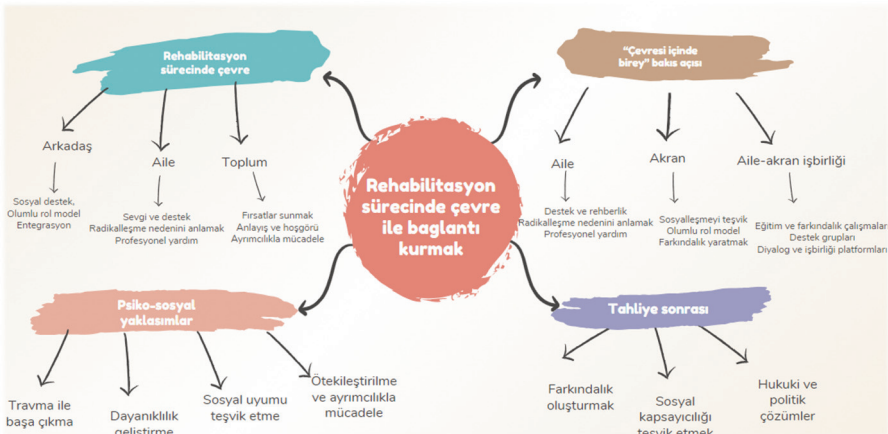
Radikalleşme, bireylerin aşırılıkçı ideolojilere ve gruplara yönelmesi ve bu grupların faaliyetlerine katılması olarak tanımlanabilir. Bu durum, radikalleşen bireylerin ailelerinden, arkadaşlarından ve toplumdan izole olmalarına ve şiddet içeren eylemlere dâhil olma riskini artırmalarına neden olabilir.

Rehabilitasyon süreci, radikalleşmiş bireylerin aşırılıkçı ideolojilerden uzaklaşmalarına ve topluma yeniden entegre olmalarına yardımcı olmak için tasarlanmış bir dizi mü-

dahaledir. Bu süreçte, arkadaşlar, aileler ve toplumla bağlantı kurması çok önemlidir. Bu bağlantılar, bireyin yeniden topluma kazandırılmasına ve daha barışçıl ve kapsayıcı bir toplum inşa edilmesine yardımcı olacaktır.

Bu bölümde yer alacak başlıklar ve öneriler aşağıdaki şekilde özetlenmiştir;

Şekil 9. Rehabilitasyon Sürecinde Çevre ile Bağlantı Kurmak

4. 1. Radikalleşmiş Bireylerin Rehabilitasyon Sürecinde Arkadaşlar, Aileler ve Toplumun İşlevi

Arkadaşlar

Sosyal destek sağlamak: Arkadaşlar, radikalleşmiş bireylere sosyal destek sağlayarak onların yalnızlık ve izolasyon duygularını yenmesine yardımcı olabilir.

Olumlu rol modeller olmak: Arkadaşlar, radikalleşmiş bireylere olumlu rol modeller olarak davranabilir. Arkadaşlar, hoşgörü, saygı ve kapsayıcılık gibi değerleri göstererek bireyin bu değerleri benimsemesine yardımcı olabilir.

Yeniden entegrasyonu teşvik etmek: Arkadaşlar, radikalleşmiş bireylerin topluma yeniden entegrasyonunu teşvik edebilir. Arkadaşlar, bireyin yeni bir kimlik geliştirmesine ve sağlıklı ilişkiler kurmasına yardımcı olabilir.

Aileler

Sevgi ve destek sağlamak: Aileler, radikalleşmiş bireylere sevgi ve destek sağlayarak onların iyileşme sürecine yardımcı olabilir. Aileler ayrıca, bireyin yeni bir kimlik geliştirmesine ve sağlıklı ilişkiler kurmasına yardımcı olabilir.

Radikalleşmenin nedenlerini anlamak: Aileler, bireyin radikalleşmesine neden olan faktörleri anlamaya çalışarak bu faktörlerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilir.

Profesyonel yardım almak: Aileler, radikalleşmiş bireylere yardımcı olmak için profesyonellerden yardım almaktan çekinmemelidir. Psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve diğer uzmanlar, ailelere ve bireylere rehberlik ve destek sağlayabilir.

Toplum/Topluluklar

Fırsatlar sunmak: Topluluklar, radikalleşmiş bireylere eğitim, istihdam ve sosyalleşme gibi alanlarda fırsatlar sunarak onların yeniden topluma kazandırılmasına yardımcı olabilir.

Anlayış ve hoşgörü geliştirmek: Topluluklar, radikalleşmiş bireylere karşı anlayış ve hoşgörü geliştirmeye çalışarak onların topluma kabul görmesine yardımcı olabilir.

Stigma ve ayrımcılıkla mücadele etmek: Topluluklar, radikalleşmiş bireylere karşı stigma ve ayrımcılıkla mücadele ederek onların topluma entegrasyonunu kolaylaştırabilir.

***Arkadaşlar, aileler ve toplumlarla bağlantı kurmak, radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecinde önemli bir rol oynayabilir. Bu bağlantılar, bireyin yeniden topluma kazandırılmasına ve daha barışçıl ve kapsayıcı bir toplum inşa edilmesine yardımcı olabilir.

Gençlik çalışanlarının radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecinde arkadaşlar, aileler ve toplumla bağlantı kurmasını sağlamak için uygulayabileceği adımlar

1. Farkındalık Oluşturma

- * Radikalleşmenin nedenleri ve sonuçları hakkında bilgi ve farkındalık yaymak için eğitim programları ve atölyeler düzenlemek.
- * Aileler, arkadaşlar ve toplum üyelerinin radikalleşme belirtilerini nasıl tanıyabilecekleri ve bu konuda ne yapabilecekleri konusunda bilgi vermek.

2. Destekleyici Bir Ortam Oluşturma

- * Radikalleşmiş bireylerin ailelerine ve arkadaşlarına yönelik destek grupları oluşturmak.
- * Bu gruplarda, ailelerin ve arkadaşların deneyimlerini paylaşabilecekleri ve birbirlerinden destek alabilecekleri bir ortam sağlamak.

3. İletişimi Teşvik Etmek

- * Radikalleşmiş bireylerin aileleri ve arkadaşlarıyla iletişim kurmalarına ve ilişkilerini yeniden inşa etmelerine yardımcı olmak.
- * Aile ve arkadaşlara, radikalleşmiş bireylerle nasıl iletişim kurabilecekleri ve onları nasıl destekleyebilecekleri konusunda rehberlik sunmak.

4. Topluma Katılımı Teşvik Etmek

- * Radikalleşmiş bireylerin topluma yeniden entegre olmalarına yardımcı olmak için çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlemek.
- * Bu faaliyetlere katılımı teşvik etmek ve radikalleşmiş bireylerin toplum üyeleriyle etkileşim kurmalarını sağlamak.

5. Uzmanlardan Yardım Almak

- * Gerekirse, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve diğer uzmanlardan yardım almak.
- * Uzmanlar, radikalleşmiş bireylerin ve ailelerinin rehabilitasyon sürecinde rehberlik ve destek sağlayabilir.

Gençlik çalışanlarının hizmet sağlarken dikkat etmesi gereken bazı önemli noktalar vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

Güvenlik: Radikalleşmiş bireylerle çalışırken güvenliğin her zaman ön planda tutulması önemlidir.

Gizlilik: Radikalleşmiş bireylerin ve ailelerinin mahremiyetine saygı gösterilmelidir.

Sabır: Rehabilitasyon süreci uzun ve zorlayıcı olabilir. Sabırlı olmak ve pes etmemek önemlidir.

Gençlik çalışanları, radikalleşmiş bireyin rehabilitasyon sürecinde önemli bir rol oynar. Arkadaşlar, aileler ve toplumlarla bağlantı kurarak, radikalleşmiş bireylerin aşırılıkçı ideolojilerden uzaklaşmalarına ve topluma yeniden entegre olmalarına yardımcı olur.

4. 2. Radikalleşen Bireyin Entegrasyonunu Sağlamak için “Çevresi içinde birey” Bakışı Geliştirmek

Radikalleşme, karmaşık bir süreçtir ve birçok faktörden etkilenebilir. Bireysel faktörler (kişilik, travma, inançlar) kadar çevresel faktörler (sosyal dışlanma, ayrımcılık, yoksulluk) de rol oynayabilir.

Çevresi içinde birey bakışı, radikalleşmeyi sadece bireysel bir sorun olarak değil, aynı zamanda sosyal bir sorun olarak da ele alır. Bu bakış açısına göre, bireyin radikal ideolojilere yönelmesi, içinde yaşadığı çevreden de etkilenir.

“Çevresi içinde birey” bakış açısının radikalleşmeyi önlemede ve radikalleşmiş bireylerin entegrasyonunu sağlamada birçok faydası olabilir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

Daha iyi bir anlama sağlar: Bu bakış açısı, radikal ideolojilere yönelmenin sadece bireysel bir sapma olmadığını, aynı zamanda sosyal bir sorun olduğunu anlamamızı sağlar. Bu, radikalleşmiş bireylere karşı daha fazla şefkat ve anlayış geliştirmemize yardımcı olabilir.

Daha etkili müdahaleler geliştirir: Çevresi içinde birey bakışı, radikalleşmeyi önlemeye ve radikalleşmiş bireylerin entegrasyonunu sağlamaya yönelik daha etkili müdahaleler geliştirmemize yardımcı olabilir. Bu müdahaleler, bireyin içinde yaşadığı çevreyi de hesaba katmalıdır.

Sosyal uyumu teşvik eder: Bu bakış açısı, farklı gruplar arasındaki diyalogu ve iş birliğini teşvik ederek sosyal uyumu ve kapsayıcılığı geliştirmeye yardımcı olabilir.

Gençlik çalışanlarının “Çevresi içinde birey” bakış açısını geliştirmek için yapabilecekleri şu şekilde sıralanabilir;

Farklı gruplar arasındaki diyalogu ve işbirliğini teşvik etmek: Farklı etnik, dini ve ideolojik geçmişlere sahip insanlar arasındaki diyalog ve işbirliği, önyargıların ve ayrımcılığın azaltılmasına yardımcı olabilir.

Sosyal kapsayıcılığı teşvik etmek: Herkesin topluma ait hissetmesini sağlamak için sosyal kapsayıcılığı teşvik etmek önemlidir. Bu, eşitlik ve adalete dayalı bir toplum inşa etmeyi gerektirir.

Radikalleşmenin nedenlerini ve sonuçlarını araştırmak: Radikalleşmeyi önlemek ve radikalleşmiş bireylerin entegrasyonunu sağlamak için radikalleşmenin nedenlerini ve sonuçlarını araştırmak önemlidir.

Eğitim ve farkındalık çalışmaları yapmak: Radikalleşmenin tehlikeleri ve çevresi içinde birey bakış açısı hakkında eğitim ve farkındalık çalışmaları yapmak önemlidir.

“Çevresi içinde birey” bakışı, radikalleşmeyi önlemede ve radikalleşmiş bireylerin entegrasyonunu sağlamada önemli bir rol oynayabilir. Bu bakış açısını geliştirmek için yapılacaklar, daha barışçıl ve kapsayıcı bir toplumun inşa edilmesini de sağlayacaktır.

4. 2.1. Aileler ve Akranlarla İşbirliği

Radikalleşmiş bireylerin entegrasyonunda aileler ve akranlar önemli bir rol oynayabilir. Bu gruplar, bireyin yeniden topluma kazandırılmasına yardımcı olmak için aşağıdaki yollarla işbirliği yapabilir:

Aileler

Destek ve rehberlik sağlamak: Aileler, radikalleşmiş bireylere sevgi ve destek sağlayarak onların yeniden topluma kazandırılma sürecine yardımcı olabilir. Aileler ayrıca, bireyin yeni bir kimlik geliştirmesine ve sağlıklı ilişkiler kurmasına yardımcı olabilir.

Radikalleşmenin nedenlerini anlamak: Aileler, bireyin radikalleşmesine neden olan faktörleri anlamaya çalışarak bu faktörlerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilir.

Profesyonel yardım almak: Aileler, radikalleşmiş bireylere yardımcı olmak için profesyonellerden yardım almaktan çekinmemelidir. Psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve diğer uzmanlar, ailelere ve bireylere rehberlik ve destek sağlayabilir.

Akranlar

Sosyalleşmeyi teşvik etmek: Akranlar, radikalleşmiş bireylerin diğer insanlarla bağlantı kurmasına ve sosyalleşmesine yardımcı olabilir. Bu, bireyin yalnızlık ve izolasyon duygularını yenmesine yardımcı olabilir.

Olumlu rol modeller olmak: Akranlar, radikalleşmiş bireylere olumlu rol modeller olarak davranabilir. Akranlar, hoşgörü, saygı ve kapsayıcılık gibi değerleri göstererek bireyin bu değerleri benimsemesine yardımcı olabilir.

Farkındalık yaratmak: Akranlar, radikalleşmenin tehlikeleri ve çevresi içinde birey bakış açısı hakkında farkındalık yaratmaya yardımcı olabilir.

Aileler ve akranlar arasındaki işbirliğini teşvik etmek için yapılabilecekler şu şekilde sıralabilir;

Aileler ve akranlar için eğitim ve farkındalık çalışmaları düzenlemek: Bu çalışmalar, radikalleşmenin nedenleri ve sonuçları, ailelerin ve akranların yapabilecekleri roller ve mevcut kaynaklar hakkında bilgi sağlayabilir.

Aileler ve akranlar için destek grupları oluşturmak: Bu gruplar, ailelerin ve akranların deneyimlerini paylaşabilecekleri ve birbirlerinden destek alabilecekleri bir platform sağlayabilir.

Aileler ve akranlar için diyalog ve işbirliği platformları oluşturmak: Bu platformlar, ailelerin ve akranların radikalleşmeyle ilgili endişelerini paylaşabilecekleri ve çözümler üretebilecekleri bir ortam sağlayabilir.

Ailelerin ve akranların işbirliği, radikalleşmiş bireylerin entegrasyonunda önemli bir rol oynayabilir. Bu işbirliği, bireyin yeniden topluma kazandırılmasına ve daha barışçıl ve kapsayıcı bir toplum inşa edilmesine yardımcı olabilir.

4.3. Tahliye Sonrası Oluşabilecek Ötekileşme Tutumunu Ortadan Kaldırmak

Tahliye, radikelleşen bireyler ve gruplar için travmatik bir deneyim olabilir. Yeni bir yere taşınmak, dil ve kültür bariyerleri, ekonomik zorluklar ve sosyal izolasyon gibi birçok zorlukla karşılaşabilirler. Bu durum, ötekileşme ve yalnızlık duygularına yol açabilir.

4.3.1. Ötekileşme tutumunu ortadan kaldırmak için yapılabilecekler:

4.3.1.1. Farkındalık Oluşturmak:

- ✓ Tahliyenin nedenleri ve sonuçları hakkında toplumda farkındalık oluşturmak önemlidir. Bu, önyargı ve ayrımcılıkla mücadeleye yardımcı olabilir.
- ✓ Medya, ötekileştirici dil ve stereotiplerden kaçınmalı ve tahliye edilenlere karşı saygılı bir dil kullanmalıdır.
- ✓ Eğitim sistemi, göç ve mültecilik konularına ilişkin kapsayıcı ve doğru bilgi vermelidir.

Ötekileşme ve Ayrımcılıkla Mücadele için Farkındalık Çalışmaları

Ötekileşme ve ayrımcılık, toplumumuzda yaygın olarak bulunan ve birçok bireyi ve grubu etkileyen ciddi sorunlardır. Bu sorunlarla mücadele için farkındalık çalışmaları büyük önem taşımaktadır.

- ✓ **Bilginin yayılması:** Ötekileşme ve ayrımcılığın ne olduğu, nedenleri ve sonuçları hakkında bilgi yaymak önemlidir. Bu, eğitim programları, medya kampanyaları ve kamuoyuna açık forumlar aracılığıyla yapılabilir.

- ✓ **Empati geliştirmek:** Farklı grupların deneyimlerini ve bakış açılarını paylaşmak, empati geliştirmeye ve önyargıları kırmaya yardımcı olabilir. Bu, kişisel hikayelerin paylaşılması, sanat ve kültür etkinlikleri ve diyalog programları aracılığıyla yapılabilir.
- ✓ **Eleştirel düşünmeyi teşvik etmek:** Farklı gruplar hakkında stereotipleri ve önyargıları sorgulamayı teşvik etmek önemlidir. Bu, eğitim programları ve medya okuryazarlığı çalışmaları aracılığıyla yapılabilir.
- ✓ **Eylem çağrısı:** Farkındalık çalışmaları, ötekileşme ve ayrımcılıkla mücadele için eylem çağrısı yapmalıdır. Bu, insan hakları savunuculuğu, politik katılım ve sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla yapılabilir.

Farkındalık çalışmalarının etkili olması için:

- ✓ **Katılımcı ve interaktif:** Farklı grupların katılımını teşvik etmek ve aktif katılımı sağlamak önemlidir.
- ✓ **Sürdürülebilir:** Farkındalık çalışmaları tek seferlik bir etkinlik olmamalı, sürekli bir çaba olarak sürdürülmelidir.
- ✓ **Kapsamlı:** Farkındalık çalışmaları farklı ötekileşme ve ayrımcılık biçimlerini ele almalıdır.
- ✓ **Değerlendirme:** Farkındalık çalışmalarının etkisinin düzenli olarak değerlendirilmesi önemlidir.

Ötekileşme ve ayrımcılıkla mücadele için farkındalık çalışmaları önemli bir adımdır. Bu çalışmalar, daha adil ve kapsayıcı bir toplum inşa etmeye yardımcı olabilir.

Farkındalık çalışmaları için bazı örnekler:

- ✓ **Sosyal medya kampanyaları:** Farklı gruplar hakkında bilgi ve farkındalık yaymak için sosyal medya platformları kullanılabilir.
- ✓ **Sanat ve kültür etkinlikleri:** Ötekileşme ve ayrımcılığın nedenleri ve sonuçları hakkında farkındalık yaratmak için sanat ve kültür etkinlikleri düzenlenebilir.

- ✓ **Eğitim programları:** Ötekileşme ve ayrımcılığın ne olduğu, nedenleri ve sonuçları hakkında bilgi vermek için eğitim programları düzenlenebilir.
- ✓ **Diyalog programları:** Farklı gruplar arasında diyalog ve etkileşimi teşvik etmek için diyalog programları düzenlenebilir.

4.3.1.2. Sosyal Kapsayıcılığı Teşvik Etmek:

- ✓ Tahliye edilenler için dil kursları, mesleki eğitim ve iş bulma yardımı gibi çeşitli entegrasyon programları sunulmalıdır.
- ✓ Yerel halk ve tahliye edilenler arasında diyalog ve etkileşimi teşvik eden sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmelidir.
- ✓ Gönüllü faaliyetler ve dayanışma ağları, tahliye edilenlere destek olmak ve onları topluma dahil etmek için önemli rol oynayabilir.

4.3.1.3. Hukuki ve Politik Çözümler:

- ✓ Tahliye edilenlerin haklarını koruyan ve ayrımcılıkla mücadele eden yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- ✓ Mültecilere ve göçmenlere statü ve oturma izni verilmesi süreçleri kolaylaştırılmalıdır.
- ✓ Tahliye edilenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli kaynak ve bütçe ayrılmalıdır.

Ötekileşmeyle mücadelede önemli rol oynayabilecek bazı aktörler şunlardır:

- ✓ **Hükümetler:** Politikalar ve programlar aracılığıyla entegrasyonu ve sosyal kapsayıcılığı teşvik etmek.
- ✓ **Sivil toplum kuruluşları:** Tahliye edilenlere destek ve hizmetler sunmak, farkındalık yaratmak ve savunuculuk yapmak.
- ✓ **Medya:** Ötekileştirici dil ve stereotiplerden kaçınmak, tahliye edilenlere adil ve doğru bir şekilde temsil etmek.
- ✓ **Eğitim kurumları:** Göç ve mültecilik konularına ilişkin kapsayıcı ve doğru bilgi vermek.

- ✓ **Yerel halk:** Tahliye edilenlere karşı hoşgörü ve saygı göstermek, onları topluma dahil etmek için çaba göstermek.

Ötekileşme tutumunu ortadan kaldırmak uzun vadeli bir çabadır. Farkındalık oluşturmak, sosyal kapsayıcılığı teşvik etmek ve yasal ve politik çözümler geliştirmek için tüm aktörlerin birlikte çalışması gerekir. Bu sayede, tahliye edilenler için daha adil ve kapsayıcı bir toplum inşa edilebilir.

4.4. Tahliye Sonrası Oluşabilecek Ötekileşme Tutumu Ortadan Kaldırmak için Psiko-Sosyal Yaklaşımlar

Tahliye, bireyler ve gruplar üzerinde travmatik bir etkiye sahip olabilir. Yeni bir yere taşınma, dil ve kültür bariyerleri, ekonomik zorluklar ve sosyal izolasyon gibi birçok zorlukla karşılaşabilirler. Bu durum, ötekileşme ve yalnızlık duygularına yol açabilir.

Ötekileşme tutumunu ortadan kaldırmak için psikososyal yaklaşımlar önemli bir rol oynayabilir. Bu yaklaşımlar, tahliye edilenlerin yaşadıkları travmaları anlamalarına, başa çıkma mekanizmaları geliştirmelerine ve yeni topluma entegre olmalarına yardımcı olabilir.

Ötekileşmeyle mücadelede Psikososyal Yaklaşımların Önemi

- ✓ **Travma ile başa çıkma:** Psikososyal destek, tahliye edilenlerin yaşadıkları travmaları anlamalarına ve onlarla başa çıkma mekanizmaları geliştirmelerine yardımcı olabilir.
- ✓ **Dayanıklılık (Resilience) geliştirme:** Psikososyal müdahaleler, tahliye edilenlerin stres ve zorluklarla başa çıkma becerilerini geliştirmelerine ve yeni bir ortamda resilience (dayanıklılık) geliştirmelerine yardımcı olabilir.
- ✓ **Sosyal uyumu teşvik etme:** Psikososyal programlar, tahliye edilenlerin yeni topluma entegre olmalarına ve yerel halkla ilişkiler kurmalarına yardımcı olabilir.
- ✓ **Ötekileşme ve ayrımcılıkla mücadele:** Psikososyal müdahaleler, önyargılar ve ayrımcılıkla mücadeleye ve tahliye edilenlere karşı hoşgörü ve saygıyı teşvik etmeye katkıda bulunabilir.

Ötekileşmeyle mücadelede Psikososyal Yaklaşımların Türleri

- ✓ **Bireysel terapi:** Bireysel terapi, tahliye edilenlerin yaşadıkları travmaları ve zorlukları birebir bir terapistle konuşarak ele almalarına yardımcı olabilir.
- ✓ **Grup terapisi:** Grup terapisi, tahliye edilenlerin benzer deneyimler yaşayan diğer insanlarla bir araya gelmelerine ve birbirlerinden destek almalarına olanak sağlar.
- ✓ **Psikososyal eğitim:** Psikososyal eğitim programları, tahliye edilenlere stres yönetimi, iletişim becerileri ve çatışma çözümü gibi konularda bilgi ve beceri kazandırır.
- ✓ **Topluluk destek programları:** Topluluk destek programları, tahliye edilenlerin yeni topluma entegre olmalarına ve yerel halkla ilişkiler kurmalarına yardımcı olacak çeşitli faaliyetler sunar.

Ötekileşmeyle mücadelede Psikososyal Yaklaşımların Uygulanması

- ✓ Psikososyal müdahaleler, tahliye edilenlerin ihtiyaçlarına ve koşullarına göre uyarlanmalıdır.
- ✓ Psikososyal programlar, farklı dillerde ve çeşitli formatlarda sunulmalıdır.
- ✓ Psikososyal müdahalelerde yer alan uzmanlar, radikalleşen bireylerle ilgili bilgili ve deneyimli olmalıdır.
- ✓ Psikososyal programların etkinliği izlenmeli ve değerlendirilmelidir.

Ötekileşme tutumunu ortadan kaldırmak için psikososyal yaklaşımlar önemli bir araçtır. Bu yaklaşımlar, tahliye edilenlerin yaşadıkları travmaları atlatmalarına, yeni bir topluma entegre olmalarına ve daha iyi bir yaşam kurmalarına yardımcı olabilir.

Ötekileşmeyle mücadelede psikososyal yaklaşımların uygulanmasında karşılaşılan zorluklar

- ✓ Yeterli kaynak eksikliği.
- ✓ Koordinasyon eksikliği.

✓ Stigma/Damgalama, ötekileştirme ve ayrımcılık.

✓ Dil ve kültür bariyerleri.

Ötekileşmeyle mücadele için psikososyal yaklaşımların etkili bir şekilde uygulanması için:

✓ Hükümetlerin ve sivil toplum kuruluşlarının desteği gereklidir.

✓ Farkındalık ve eğitim çalışmaları yapılmalıdır.

✓ Kapsayıcı ve sürdürülebilir programlar geliştirilmelidir.

Önceki bölümlerde vurgulandığı gibi, radikalleşmiş bireylerin cezaevinden

5-REHABİLİTASYON SÜRECİNDE KARŞILAŞILABİLECEK ZORLUKLAR VE DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

çıktıktan sonra yeniden topluma kazandırılmaları ve tekrar radikalleşmelerinin önlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, gençlik çalışanlarının yapacakları çalışmaların büyük önemi bulunmaktadır. Ancak, bu sürecin karmaşık ve zorlu olduğu, bireylerin bireysel ve sosyal zorluklarla karşılaşabileceği unutulmamalıdır. Bu zorlukların üstesinden gelmek ve etkili bir rehabilitasyon süreci sağlamak için aşağıdaki adımlar atılabilir:

1. Radikalleşmiş bireylere uygulanacak olan rehabilitasyon sürecine, bireylerin etkin katılımını sağlamak mümkün olmayabilir. Bu noktada süreçteki motivasyonlarını artırabilmek adına bireylerin farklı ihtiyaç ve beklentilerinin olabileceği göz önünde bulundurularak bu ihtiyaç ve beklentilere göre rehabilitasyon programları uyarlamak önerilebilir. Örneğin, bazı bireyler için dini veya kültürel ihtiyaçlar ön planda olabilirken, diğerleri için sosyal bağların güçlendirilmesi daha önemli olabilir. Bu nedenle, bireylerin rehabilitasyon sürecine aktif olarak katılımlarını teşvik etmek ve süreci onların ihtiyaçlarına uygun hale getirmek önemlidir. Bu yaklaşım, bireylerin sürece daha olumlu bir şekilde yaklaşmalarını ve sürecin başarılı olmasını sağlayabilir.

2. Bireylerin travmatik yaşantıları olabilir. Bu travmatik yaşantılar depresyon, anksiyete, öfke kontrol problemleri gibi sorunları ortaya çıkaracaktır. Bu noktada özellikle radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecinde psikologların psikososyal destek sunmaları ve sorunlarla baş etme becerilerini sağlamaları gerekecektir. Öte yandan radikalleşmiş bireylerin travmatik deneyimlerine tanık olmak, gençlik çalışanlarının ikincil travma yaşamalarına neden olabilecektir. Bu durum, gençlik çalışanlarının kendi duygusal sınırlarını korumak için ek destek ve rehberliğe ihtiyaç duyabilecekleri anlamına gelir. Başarılı bir rehabilitasyon sürecinden geçilse bile toplumun radikalleşmiş bireylere bakış açısı nedeniyle başarılı çalışmaların takdir

edilmemesi, değer görmemesi söz konusu olabilecektir. Bu durum ise gençlik çalışanlarının motivasyonlarının düşük olmasına sebep olabilecektir. Bu noktada gençlik çalışanlarının psikolojik dayanıklılık ve ikincil travma ile başa çıkma konularında desteklenmesi gerekmektedir. Bu destek, sürekli danışmanlık hizmetleri, eğitim programları veya benzeri yöntemlerle sağlanabilir. Ayrıca, gençlik çalışanlarının birbirleriyle destek ağı oluşturmaları ve deneyimlerini paylaşmaları da önemli olacaktır. Bu şekilde, gençlik çalışanları hem kendi duygusal sağlıklarını koruyabilir hem de daha etkili bir şekilde radikalleşmiş bireylere yardımcı olabilirler.

3. Radikalleşmiş bireylerin toplum tarafından dışlanmaları, rehabilitasyon sürecinde önemli bir engel olabilir. Bu nedenle, topluma yeniden kazandırma sürecinde hem aile hem de toplumun bütününe rehabilitasyon sürecine dahil olmasını kolaylaştıracak çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu çalışmalar, gençlik çalışanlarının koordinasyonunda ve liderliğinde gerçekleştirilebilir. Ailelerin, radikalleşmiş bireylerin yeniden topluma kazandırılması sürecinde aktif rol alması sağlanmalıdır. Ailelerin, bireylerin toplumsal becerilerini geliştirmelerine ve yeni yaşamlarına uyum sağlamalarına yardımcı olacak destek ve rehberlik hizmetleri sunulmalıdır. Aynı şekilde, toplumun diğer üyeleri de radikalleşmiş bireylere karşı önyargılarından arınmaları ve onları kabul etmeleri için eğitim ve farkındalık çalışmalarına katılmalıdır. Gençlik çalışanları, ailelerin ve toplumun desteğini sağlamak ve radikalleşmiş bireylerin topluma entegrasyonunu kolaylaştırmak için çeşitli çalışmalar yapabilirler. Bu çalışmalar, radikalleşmiş bireylerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programları, toplum içinde kabul görmelerini sağlayacak sosyal etkinliklerin düzenlenmesi ve ailelerin ihtiyaç duydukları destek ve rehberliğin sağlanması gibi faaliyetleri içerebilir. Ayrıca, gençlik çalışanları, toplumun radikalleşmiş bireylere karşı tutumunu değerlendirebilir ve bu konuda farkındalık yaratmak için kampanyalar düzenleyebilirler. Sonuç olarak, radikalleşmiş bireylerin topluma yeniden kazandırılması sürecinde gençlik çalışanlarının önemli bir rolü vardır. Bu sürecin başarılı olabilmesi için gençlik çalışanlarının, ailelerin ve toplumun işbirliği içinde çalışması ve radikalleşmiş bireylerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayacak destek ve rehberlik hizmetleri sunması gerekmektedir.

4. Radikalleşmiş bireylerin radikal ideolojiler savunuyor olmaları, toplum içinde önyargıya maruz kalmalarına ve damgalanmalarına neden olabilir. Bu durum, iş bulma süreçlerinde zorluklar yaşamalarına, eğitim imkanlarından yararlanamamalarına ve sosyal yaşamdan dışlanmalarına yol açabilir. Bu sorunları çözmek için, toplumda genel bir farkındalık ve eğitim çalışmalarıyla önyargıların azaltılması önemlidir. Radikalleşmiş bireylerin yeniden topluma kazandırılması için destek programlarının oluşturulması, iş bulmalarına ve eğitim almalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, toplum içindeki sosyal kabulü artırmak için farklı etkinlikler ve projeler düzenlenerek radikalleşmiş bireylerin sosyal çevreleri genişletilebilir. Bu süreçte gençlik çalışanlarının rolü büyüktür. Radikalleşmiş bireylerin toplumsal entegrasyonunu sağlamak için gençlik çalışanları, toplumda farkındalık yaratacak etkinlikler düzenleyebilir, bireylerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına yönelik destek sağlayabilir ve onları topluma kazandırmak için gerekli adımları atabilirler. Ancak bu sürecin başarılı olabilmesi için gençlik çalışanlarının yanı sıra diğer tüm paydaşların da işbirliği içinde çalışması gerekmektedir.

5. Radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecini detaylı olarak ele alan özel bir program bulunmamaktadır. Her bireyin farklı ihtiyaç ve beklentilere sahip olduğu düşünüldüğünde, genel bir programın yanı sıra bireysel ihtiyaçlara yönelik esnek ve özelleştirilmiş yaklaşımlar geliştirilmesi gerekmektedir. Bağımlılık sorunu yaşayanlar veya travmaya maruz kalan çocuklar için özel tedavi programları olduğu gibi, radikalleşmiş bireyler için de benzer özelleştirilmiş yaklaşımların geliştirilmesi önemlidir. Bu noktada, radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecindeki belirsizliklerin, sürecin sürdürülebilirliğini engellediği bilinmektedir. Bu nedenle, öncelikli hedef radikalleşmeyi önlemeye yönelik eğitim ve farkındalık çalışmaları olmalıdır. Radikalleşme sonrası rehabilitasyon sürecine ilişkin olarak ise kapsamlı bir eğitim ve kapasite geliştirme programlarının sunulması gerekmektedir. Bu programlar, akademik çalışmaların desteklenmesi ve alanda uzmanlaşmış profesyonellerin yetiştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu şekilde, radikalleşmiş bireylerin topluma yeniden entegrasyonu ve sağlıklı bir şekilde rehabilite edilmeleri için gerekli adımlar atılmış olacaktır.

6. Radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecini yürütecek gençlik çalışanlarının yetersizliği, bu alanda karşılaşılan önemli sorunlardan biridir. Özellikle, alanda uzmanlaşmış gençlik çalışanlarının azlığı ve radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecini ele alan akademik çalışmaların yetersizliği, gençlik çalışanlarının radikalleşmeyle mücadele ve rehabilitasyon konusunda yeterli bilgi ve beceri eksikliği yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durum, alanda yeni çalışmaya başlamış bir gençlik çalışanının süpervizör desteği almadan doğrudan bir rehabilitasyon sürecine dahil olmasına yol açabilmektedir. Ancak, süpervizör desteği olmadan yürütülen süreçlerde başarısızlık riski artabilir. Bu nedenle, gençlik çalışanlarına radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecini yürütme konusunda süpervizör ve danışmanlık desteği sunulmalıdır. Bu destekler, gençlik çalışanlarının süreci daha etkin bir şekilde yönetmelerine ve daha iyi sonuçlar elde etmelerine olanak sağlayacaktır. Ayrıca, yasal ve etik çerçeve hakkında radikalleşen bireylerle çalışan tüm gençlik çalışanlarının bilgilendirilmesi de son derece önemlidir. Bu bilgilendirme, gençlik çalışanlarının çalışmalarını yasal ve etik normlara uygun bir şekilde yürütmelerini sağlayacak ve sürecin daha sağlıklı bir şekilde ilerlemesine katkıda bulunacaktır.

7. Radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecini yürütecek gençlik çalışanları arasında kurumsal iş birliği ve koordinasyon konusunda eksiklikler yaşanabilmektedir. Bu durum, farklı kurumlarda çalışan gençlik çalışanlarının aynı bireylerle ilgili farklı yaklaşımlar sergilemesine ve sürecin etkinliğini azaltmasına neden olabilir. Bu sorunu çözmek için, gençlik çalışanları arasında kurumsal iş birliği ve koordinasyonu artırmak önemlidir. Mesleki dayanışma ağları ve forumlar aracılığıyla gençlik çalışanlarının birbirleriyle iletişim kurmaları ve deneyimlerini paylaşmaları teşvik edilmelidir. Bu sayede, farklı kurumlarda çalışan gençlik çalışanları arasında bilgi ve deneyimlerin paylaşılması sağlanarak daha etkili bir rehabilitasyon süreci yürütülebilir. Ayrıca, ortak eğitim programları düzenlenerek kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi de önemli bir adım olacaktır.

8. Gençlik çalışanlarının yaşayabileceği bir diğer sorun da güvenlik konusunda olabilir. Radikalleşmiş bireyin rehabilitasyon sürecine dahil olan gençlik çalışanı, birey tarafından tehdit veya şiddete maruz kalabilir. Bununla

birlikte, radikalleşmiş bireylerin ideolojik fikirleri, cezaevindeki diğer mahkumlarının ya da gençlik çalışanlarının da kendi inanç ve değerlerini sorgulamalarına neden olabilir. Özellikle dini radikalleşme sürecinde olan bir birey, cezaevinde hem mahkumları hem de gençlik çalışanlarını etkileyebilir. Bu durum da rehabilitasyon sürecini olumsuz etkileyecektir. Bu noktada gençlik çalışanlarının güvenlik ve risk yönetimi konusunda bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için destek verilmesi önemlidir. Güvenlik önlemlerinin alınması, risklerin belirlenmesi ve yönetilmesi, olası tehditlere karşı hazırlıklı olunması gençlik çalışanlarının güvenliğini sağlamak için gereklidir. Ayrıca, gençlik çalışanlarının psikolojik destek almaları ve sürekli eğitimlerle güçlendirilmeleri, bu tür zorlu süreçlerle başa çıkmalarına yardımcı olabilir. Bu şekilde, gençlik çalışanları daha etkin bir şekilde radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecini yürütebilirler.

9. Radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon süreci uzun vadeli ve sabır gerektiren bir süreçtir ve başarılı bir rehabilitasyon için sürecin zorlukları

ve olası başarısızlıklar da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu süreçte gençlik çalışanları, bireylere sürekli destek olmak, motivasyonlarını artırmak ve güvenlerini kazanmak için çaba sarfetmelidirler. Ancak, sürecin uzun ve zorlayıcı olması veya başarısızlıkla sonuçlanması gibi durumlar gençlik çalışanlarının tükenmişlik sendromu yaşamalarına yol açabilir. Tükenmişlik sendromu, sürekli stres altında çalışmanın ve karşılaşılan zorluklarla baş etmenin bir sonucu

olarak ortaya çıkan bir durumdur. Bu durumda gençlik çalışanları kendilerini yorgun, halsiz ve motivasyon kaybı yaşayan hissedebilirler. Bu durumda gençlik çalışanlarının kendi ihtiyaçlarını ve sınırlarını tanımaları, düzenli olarak dinlenmeleri ve destek almaları önemlidir.

Ayrıca, kurumlar gençlik çalışanlarına destek programları, süpervizyon ve danışmanlık gibi destekler sağlayarak tükenmişlik sendromunun önlenmesine yardımcı olabilirler.

Tüm bunlarla birlikte süreçte dikkat edilmesi gereken bazı özel durumlar bulunmaktadır. Örneğin göçmen genç radikallerin göç ettikleri ülkeyi ve vatandaşları sevmeleri için olumlu bir ortam oluşturulması gerekmektedir. Bu, onların göç ettikleri ülkeyi anlamalarına ve benimsemelerine yardımcı olabilir, böylece topluma uyum sağlamaları ve radikalleşme eğilimlerinin azaltılması desteklenebilir. Ayrıca, göçmen gençlerin radikalleşmesinin önlenmesi için, göç ettikleri süreç ve adaptasyon süreçlerinde psikolojik destek verilmelidir. Bu destek, yeni kültür ve topluma uyum sağlama süreçlerinde yaşadıkları stresle başa çıkmalarına yardımcı olabilir ve radikalleşme riskini azaltabilir.

Öte yandan Dini radikalizmi önlemek için genç dini gruplar hem hayatta hem de sosyal mecralarda takip edilmelidir. Bu takip, radikal ideolojilere karşı duyarlılık oluşturabilir ve radikalleşmeyi önleyici önlemlerin alınmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, dini radikalizmi önlemek için gençlerin din eğitimini devlet kurumlarından almaları teşvik edilmelidir. Bu, gençlerin dini bilgilerini güvenilir kaynaklardan almalarını ve radikal ideolojilere karşı daha dirençli olmalarını sağlayabilir. Radikalizme karışan ve suça bulaşan gençlerin ceza infaz kurumlarında rehabilite süreçlerinde dini eğitim alması önemlidir. Ayrıca, manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulması, bu gençlerin topluma geri dönüşlerinde ve radikal ideolojilere karşı direnç geliştirmelerinde yardımcı olabilir. Son olarak, gençlerin radikalleşmelerinin önlenmesi için çocuklara din eğitimi veren kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan din görevlilerinin üslup ve davranışlarının dikkatli olması ve denetim altında bulunması gerekmektedir. Bu, gençlere doğru bilgi ve değerlerin aktarılmasını sağlayabilir ve radikalleşmeyi engelleyebilir.

Radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon sürecinde yaşanan bu zorluklar aşağıdaki şekilde sunulmuştur;

Şekil 10. Rehabilitasyon Sürecinde Karşılaşılabilecek Zorluklar

Radikalleşmiş bireylerle çalışan gençlik çalışanlarının karşılaştığı zorluklar ve yaşadığı sorunlar, rehabilitasyon sürecinin karmaşıklığını ve uzun vadeli doğasını vurgulamaktadır. Bu süreçte gençlik çalışanlarının, bireylerin farklı ihtiyaç ve beklentilerini anlamaları, güven ilişkileri kurmaları, psikolojik destek sunmaları ve toplumsal entegrasyon sürecine katkı sağlamaları gerekmektedir. Ancak, gençlik çalışanları bu süreçte çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bu zorlukların üstesinden gelmek için gençlik çalışanlarının, süpervizyon ve danışmanlık desteği olarak psikolojik dayanıklılıklarını artırmaları, kurumsal iş birliği ve koordinasyonu sağlamaları, güvenlik ve risk yönetimi konusunda bilgi ve becerilerini geliştirmeleri önemlidir. Ayrıca, gençlik çalışanlarının tükenmişlik sendromu yaşamamaları için kendi ihtiyaçlarını ve sınırlarını tanımaları ve düzenli olarak destek almaları gerekmektedir. Sonuç olarak, radikalleşmiş bireylerin rehabilitasyon süreci uzun vadeli ve sabır gerektiren bir süreç olup, başarılı bir rehabilitasyon için gençlik çalışanlarının desteklenmesi ve eğitimlerinin sürekli olarak güçlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Avcı, E. (2021) Terörist Rehabilitasyonu ve Radikalleşmeden Dönüş: Bir Model Önerisi, *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 1-19.

Avrupa Gençlik Forumu. Erişim adresi: <https://www.youthforum.org/>

Avrupa Göç ve Mültecilik Ağı. Erişim adresi: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn_en.

Avrupa Konseyi. Erişim adresi: <https://www.coe.int/en/web/portal>

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği. Erişim adresi: <https://www.ohchr.org/en>

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. . Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/>

Bozan, Fatma (2018). *İslam Dünyasında Radikal Örgütler Üzerine Bir Değerlendirme (İŞİD Örneği)*, (Yüksek Lisans tezi), Bartın: Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Carnegie Endowment for International Peace. Erişim adresi: <https://carnegieendowment.org/>

Cüceloğlu. D. (2021) *İletişim Donanımları* (64. Basım). Remzi Kitabevi, İstanbul

Demirden, A. (2021). Risk Analiz Yöntemlerinin Psikoloji Temelli Değerlendirilmesi: Gençler Arasında Şiddet İçeren Radikalleşme Risk Analiz Örneği, *Gençlik Araştırmaları Dergisi* 9(23), 5-17.

Evlek, Kemal (2015). *Türkiye’de Terörle Mücadelede Bütüncül Yaklaşım Modeli: Adana Örneği* (Yüksek Lisans tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gürbulak, E. (2022), *Aşırılıkçı Düşünce Biçiminin Bazı Psikososyal Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.

İğde, İsrail (2009). *Mahkûmları Suça Yönelten Faktörler ve Din Anlayışları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*, (Yüksek Lisans tezi), Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaplan, Yıldırım (2023). *Radikal Akımların Referans Aldığı Rivayetler (DAEŞ Örneği)*, (Doktora tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karabağ, Metin Kasım (2012). *Günümüz Radikal İslami Akımların Temelleri*, (Yüksek Lisans tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya, Hatice (2023). *Radikalizm ve Şiddete Varan Aşırıcılıkla Mücadelede Eğitimin Rolü*, (Yüksek Lisans tezi), Ankara: Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Kuru, Mehmet ve Avcı, Engin (2014). Radikalizm ve Aşırıcılıktan Terörizme: Siyasal Şiddetin Araçsallaştırılması, *Güvenlik Stratejileri*, 28 (14), 37-89.

Migration Policy Institute. Erişim adresi: <https://www.mpi.mb.ca/>

Pehlivan, Ahmet (1997). *Suçtu Engellemede Din Eğitiminin Rolü- Can Kapalı Cezaevi Örneği*, (Yüksek Lisans tezi), Van: Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Quilliam Vakfı. Erişim adresi:

https://en.wikipedia.org/wiki/Quilliam_%28think_tank%29.

Radikalizmi Önleme Ağı. Erişim adresi: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/radicalisation-awareness-network-ran_en

Radikalleşmeyle Mücadele için Uluslararası Çalışma Grubu. Erişim adresi: <https://www.icct.nl/>

Topsakal E. (2007). *Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki Hükümlülerin Benlik Saygıları ve İletişim Becerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Uluslararası Göç Örgütü. Erişim adresi: <https://www.iom.int/>

Yıldırım, İ. (2018). *Radikal Dini Gruplara Katılımın Psiko-Sosyal Analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şekil 1. Radikalizm ile Bağlantılı Kavramların Karşılaştırılması

https://www.canva.com/design/DAGBWSXOnoA/4WsIvhoajBK2TbBRv9O1Ow/edit?utm_content=DAGBWSXOnoA&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Şekil 2. Radikalizmden Terörizme Giden Basamaklar

https://www.canva.com/design/DAGBSyutGPo/kxz4ec8xSyOrGkr64Xt1EQ/edit?utm_content=DAGBSyutGPo&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Şekil 3. Radikalleşme ile İlişkilendirilen Yaygın Davranışlar

https://www.canva.com/design/DAGHuS3Vv9w/ybvBF9ESjo_WcuixBHZ4GA/edit?utm_content=DAGHuS3Vv9w&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Şekil 4. Radikalleşen Bireylerin Rehabilitasyon Sürecinde İzlenebilecek Stratejiler

https://www.canva.com/design/DAGHuSa7B64/gkQ1_1zlhfb3fYNAPlc5gA/edit?utm_content=DAGHuSa7B64&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Şekil 5. Rehabilitasyon Sürecinde Yaygın Davranışlar

https://www.canva.com/design/DAGHucMWIBg/LqsE_y09bmL2Tle9Qgnj3w/edit?utm_content=DAGHucMWIBg&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Şekil 6. Gençlik Çalışanları İçin Kısa Süreli Hedefler

https://www.canva.com/design/DAGBV6ZUAS8/IJSOWvTvngaOEoJNjA6oEQ/edit?utm_content=DAGBV6ZUAS8&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Şekil 7. Gençlik Çalışanlarının Uygulayabilecekleri Psiko-Sosyal Müdahaleler

https://www.canva.com/design/DAGBV_hQ3I4/cLho1CkUhb7oTfZoFZCaOQ/edit?utm_content=DAGBV_hQ3I4&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Şekil 8. Radikalleşmiş Bireylere Yönelik Rehabilitasyon Sürecinde Gençlik Çalışanları

https://www.canva.com/design/DAF9szFoi58/ny2NdKxr-Ef4Qf5bmNNjeQ/edit?utm_content=DAF9szFoi58&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Şekil 9. Rehabilitasyon Sürecinde Çevre ile Bağlantı Kurmak

https://www.canva.com/design/DAGBWHTCPoI/3kN7TPU1Sf3N3xO4rbBTzw/edit?utm_content=DAGBWHTCPoI&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Şekil 10. Rehabilitasyon Sürecinde Karşılaşılabilecek Zorluklar

https://www.canva.com/design/DAF_asFl3FA/lDxEWAmRAe8bGILpK1SIEQ/edit?utm_content=DAF_asFl3FA&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Görseller

<https://miramuseai.net> üzerinden alınmıştır

Salacak Mahallesi, İhsaniye İskele Sokak, No: 53 Üsküdar/İstanbul
info@diplomasivakfi.org